

Vaasan yliopisto
UNIVERSITY OF VAASA

Markus Blom

Taloyhtiöiden yhteispesulan käyttöön liittyvät motivaatiotekijät

Esteet ja kannustimet verkkokeskusteluissa

Markkinoinnin ja viestinnän akateeminen yksikkö
Pro gradu -tutkielma
Markkinoinnin johtaminen

Vaasa 2021

VAASAN YLIOPISTO**Markkinoinnin ja viestinnän akateeminen yksikkö**

Tekijä:	Markus Blom		
Tutkielman nimi:	Taloyhtiöiden yhteispesulan käyttöön liittyvät motivaatiotekijät		
Tutkinto:	Kauppatieteiden maisteri		
Oppiaine:	Markkinoinnin johtaminen		
Työn ohjaaja:	Hanna Leipämaa-Leskinen		
Valmistumisvuosi:	2021	Sivumäärä:	77

TIIVISTELMÄ:

Ilmastonmuutos ja vastuullisuus liitetään tänä päivänä lähes jokaiseen ympärillä olevaan asiaan. Voimme lukea esimerkiksi aamupalapöydässä voirasian kannesta sen valmistajan lupavan hiilijalanjäljekseen nollan vuonna 2035. Elämämme nyt vuotta 2021 ja vastuu ilmastonmuutoksesta kuuluu kaikille. Meillä on vielä aikaa, jos toimimme nyt. Kuitenkin vastuu ilmastotalkoista kohdistetaan vielä suoraan yrityksille, vaikka meitä ihmisiä on yli 6miljardia. Asumisen energiakulut ovat ihmisten kokonaisenergian kulutuksesta ylivoimaisesti suurin osa. Teemme vastuullisia valintoja, mutta on myös päivittäisiä rutiineja, johon vastuullisuutta ei osata kohdistaa. Tästä syystä tässä tutkimuksessa haluttiin tutkia jokapäiväisen rutiinin eli pyykinpesun aiheuttamaa energiankulutusta ja siihen kohdistuvia asenteita. Tutkimus rajattiin koskemaan suomalaisia taloyhtiöitä, jossa käytössä on yhteiskäyttöpesula. Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli tutkia vastuullisen kuluttamisen roolia suomalaisten taloyhtiöiden yhteispesuloiden käyttöön liittyvässä verkkokeskustelussa. Tutkimuksen ensimmäisenä tavoitteena oli muodostaa teoreettinen viitekehys jakamistalouden ja vastuullisen kuluttamisen käsitteistä. Tutkimuksen toisena tavoitteena oli tunnistaa yhteispesulan käyttöön liittyviä esteitä ja kannustimia. Tutkimuksen kolmantena tavoitteena oli tuottaa liiketoiminnallisia ehdotuksia, millä keinoin yhteiskäyttöpesulaan liittyviin ennakkoluuloihin ja käytäntöihin voidaan luoda helpotuksia tulevaisuudessa. Tutkimus pyrki täyttämään sen tutkimusaukon, jonka avulla taloyhtiöpesuloiden käyttöä voitaisiin lisätä tulevaisuudessa. Tutkimuksen teoreettinen viitekehys toimi pohjana tutkimuksen ensimmäiselle tavoitteelle muodostaa viitekehys jakamistalouden ja vastuullisen kuluttamisen käsitteistä. Tämän teoreettisen viitekehysten jälkeen kyettiin vastaamaan tutkimuksen toiseen tavoitteeseen analysoimalla verkkokeskusteluja, mitkä tekijät edistävät yhteispesulan käyttöä ja mitkä mahdollisesti edistäisivät sitä. Tutkimus toteutettiin sisällönanalyyysillä perustuen neljän eri verkkosivustojen verkkokeskusteluihin liittyen taloyhtiöpesulakokemuksiin. Tutkimuksen filosofinen lähestymistapa oli fenomenologishermeneuttinen.

Tutkimukselle asetettiin kolme tavoitetta, joihin kaikkiin vastattiin. Tutkimuksen tulokset osoittavat, ettei taloyhtiöpesuloiden käyttöä juurikaan ajatella osana vastuullista kuluttamista, vaan pyykinpesu on hyvin arkinen asia, jonka ympärillä pyörii pikemminkin käytännön ongelmat. Tutkimuksen kolmannen tavoitteen mukaisesti tutkimus pyrki löytämään liiketoiminnallisia kehitysehdotuksia, jolla asenteita kestävämpään asumiseen voidaan edistää. Monet rutiinit ja käyttäytymisen normit ja tavat tarvitsevat tukea, jotta käyttäytymistä voidaan ohjata oikeaan suuntaan. Tästä syystä teorialuvussa esitelty Nudge-teoria saattaakin olla vastaus kohti vastuullisempaa pyykinhuoltoa, jossa positiivista asennoitumista yhteiskäyttöön pyritään vahvistamaan ja omistamiseen kohdistuvaa ihannointia heikentämään.

AVAINSANAT: Jakamistalous, Yhteiskäyttötalous, Vastuullinen kuluttaminen, Energian säästäminen, Yhteiskäyttöpesula

Sisällys

1	Johdanto	6
1.1	Tutkimuksen tarkoitus ja tavoitteet	9
1.2	Tutkimusote ja näkökulma	10
1.3	Tutkimuksen rakenne ja rajaukset	12
2	Vastuullisuus jakamistaloudessa	14
2.1	Jakamistalous	14
2.1.1	Jakamistalouden eri muodot	16
2.1.2	Jakamistalouden liiketoimintamalli ja kuluttajien motiivit	20
2.1.3	Jakamistalouden paradoksi	21
2.2	Vastuullinen kuluttaminen	22
2.2.1	Käsitteet	23
2.2.2	Vastuullisen kuluttamisen paradoksit	24
2.2.3	Tuuppaus vastuullisen kuluttamisen kannustimena	26
2.3	Energian kuluttaminen	28
2.3.1	Vastuullinen energiankuluttaminen	28
2.3.2	Asumisen energiankulutus	30
2.4	Teoreettinen viitekehys	31
3	Metodologia	34
3.1	Laadullinen tutkimus	34
3.2	Sisällönanalyysi	35
3.3	Aineiston hankinta	35
3.4	Aineiston analyysi	37
3.5	Tutkimuksen luotettavuuden arviointi	38
4	Taloyhtiöpesuloiden käyttöön liittyvän verkkokeskustelun tulokset	40
4.1	Taloyhtiöpesulan käyttöön liittyvät kannustimet	40
4.1.1	Taloudelliset kannustimet	41
4.1.2	Sosiaaliset kannustimet	43

4.1.3	Käytännöllisyyden kannustimet	46
4.1.4	Kestävän kehityksen kannustimet	49
4.2	Taloyhtiöpesulan käyttöön liittyvät esteet	52
4.2.1	Taloudelliset esteet	53
4.2.2	Sosiaaliset esteet	56
4.2.3	Käytännöllisyyden esteet	60
4.2.4	Kestävän kehityksen esteet	63
4.3	Liiketoiminnalliset kehitysehdotukset	65
5	Pohdinta	68
5.1	Vastaukset tutkimuksen tavoitteisiin	68
5.2	Taloyhtiöpesuloiden tulevaisuus	70
5.3	Jatkotutkimusehdotukset	71
	Lähteet	73

Kuviot

Kuvio 1. Tutkimuksen rakenne	12
Kuvio 2. Jakamistalouden monitahoinen kenttä.	17
Kuvio 3. Kuluttajien motiivit jakamistaloudessa	21
Kuvio 4. Sähkönkulutus sektoreittain 1970-2019	31
Kuvio 5. Tutkimuksen teoreettinen viitekehys	32
Kuvio 7. Taloyhtiöpesulan käyttöön liittyvät kannustimet	40
Kuvio 8. Taloyhtiöpesulan käyttöön liittyvät esteet	52
Kuvio 9. Tutkimuksen tulokset	69

1 Johdanto

WWF arvioi, että jos koko planeettamme väestö kuluttaisi kuten Euroopan Unionin väestö, tarvittaisiin arviolta 2,8 maapalloa ja jos kuten suomalaiset, tarvittaisiin jopa neljä maapalloa. Tästä syystä vietämme vuosittain ylikulutuspäivää, joka on se päivä, jolloin olemme käyttäneet planeettamme laskennallisesti uusiutuvat luonnonvarat, joiden pitäisi siis riittää vuodeksi. Vuonna 2019 maailman ylikulutuspäivää vietettiin heinäkuun lopulla ja suomalaiset olivat kuluttaneet omansa jo huhtikuussa. Termi ylikulutus tarkoittaa siis sitä, että kulutamme enemmän kuin mikä on maapallomme rajoissa kestävä. (Joppart, 2019.)

Monille ihmisille kuluttamisesta on alkanut tulla tyydytyksen tunteen sijaan jopa ahdistavaa selvittäessään ostopäätöksen eettisiä ja ympäristöllisiä vaikutuksia. Tätä kutsutaan ilmastoahdistukseksi. Kuluttamista tulisi pyrkiä ohjaamaan vastuullisempaan suuntaan sen sijaan, että yritettäisiin luoda tyydytyksen tunnetta ohjaamalla kuluttamista ns. merkityksettömiin ja ohikiitäviin ”turhuuksiin” (Havas Worldwide, 2014). Positiivista on, että meidän on kuitenkin mahdollista muuttaa vielä kulutustapojamme niin, että myös jälkipolvemme voivat nauttia puhtaasta ja elinvoimaisesta ympäristöstä (Joppart, 2019).

Yhtiöpäisen kuluttamisen ja pakonomaisen kiinteän omaisuuden haalimisen rinnalle on kuitenkin onneksi syntynyt myös muita tapoja nauttia hyödykkeistä ja palveluista ilman tarvetta omistaa asioita. Tämä tutkielma tulee tarkastelemaan jakamistalouden ja yhteiskäytön tuomia mahdollisuuksia ja toisaalta myös haasteita sekä sen merkittäviä positiivisia ympäristövaikutuksia.

Kyseessä on siis jakamistalous ja siihen usein rinnastettava termi yhteiskäyttö. Kumpikin termi kuvaa teknologisen kehittymisen myötä syntyneitä taloudellisia ja sosiaalisia järjestelmiä, jotka mahdollistavat erilaisten omistusten ja resurssien jakamisen. Nykyinen teknologia mahdollistaa palvelut kaikille ja lisäksi se mahdollistaa jakamisen myös ennestään tuntemattomien välillä. Teknologia ja sosiaaliset mediat avaa ovia täysin uusiin palveluihin ja innovaatioihin. Jotkut kokevat myös elämyksellisyyden nousseen isoksi

kuluttajien ostopäätösten selittäväksi tekijäksi ja siksi se näkyy myös uusissa jakamistalouden palveluissa. (Toivola, 2016.)

Jakamistalouden arvonluonti perustuu vajaakäytöllä olevien resurssien tai tavaroiden jakamisen yhteisön saataville. Tämä tapahtuu useimmiten verkkopohjaisesti. Jakamistalouden perusajatuksena on siis vähentää tarvetta omistaa resursseja. (Harmaala, 2016.) Tähän palaamme tarkemmin seuraavassa luvussa.

Monet kuluttajat voivat samaistua siihen, että teemme arjessa toisaalta hyvinkin pohdituista ja mielestämme rationaalisista valintoista, joiden ajatellaan vaikuttavan vähentävästi omaan hiilijalanjälkeemme. Se voi olla esimerkiksi oman auton käytön vähentäminen ja julkisen liikenteen käytön lisääminen tai näiden molempien sijasta liikkumisen lisääminen pyörällä tai kävellen. Se voi olla elintarvikkeiden ostaminen lähituottajilta omasta lähikaupasta. Esimerkkejä voidaan luetella lähes loputtomasti, koska jopa pienillä arjen valinnoilla voimme vaikuttaa näihin asioihin.

Kuluttajat kamppailevat lähes päivittäin vastuullisen kuluttamisen ja vastuullisten päätösten kanssa jopa tiedostamatta. Toiset onnistuvat siinä paremmin kuin toiset, mutta silti suuri osa kuluttajista ainakin periaatteen tasolla haluaa omilla päätöksillä tehdä vastuullisia valintoja. Jos alamme tarkasti miettiä kaikkea kuluttamaamme ja siihen kohdistuvaa vastuullisuutta, huomaamme kuinka suuren haasteen edessä olemme. Onneksi jo pienillä arjen teoilla voimme vaikuttaa merkittävästi seuraavien sukupolvien huomiseen.

Vastuullinen kuluttaminen on itseasiassa todella vaikeaa ja vaatii kuluttajalta hyvin kokonaisvaltaista ymmärrystä käyttämiensä palveluiden ja hyödykkeiden koko elinkaaresta ja toimitusketjusta. Kuluttajina teemme näitä ristiriitaisia valintoja lähes päivittäin. Toisaalta halutaan tukea kestävästä kehityksestä sekä olla vastuullisia kuluttajia, toisaalta toimitaan hyvinkin itsekkäästi tietyissä asioissa piittaamatta juurikaan sen muista vaikutuksista.

Energian tuotanto niin ikään aiheuttaa kasvihuonepäästöjä, mutta siihenkin voidaan vaikuttaa tehokkaalla ja säästeliäällä energiankulutuksella. Ilman näitä toimenpiteitä, joita 2000-luvulla on jo tehty energiatehokkuuden parantamiseksi, olisi energiankulutus ollut vuonna 2016 noin 12% suurempi. (IEA, 2017.) Voidaan jopa sanoa, että ilmastomme kannalta paras energia on säästetty energia (Huttunen, 2016).

Kotitalouslaitteisiin, johon lasketaan kuuluvan valaistuksen ja muiden laitteiden lisäksi ruuan valmistus, kulutti energiaa vuonna 2019 noin 8,5 TWh eli terawattituntia. Näiden osuus koko asumisen energiasta oli 13 %. Muihin laitteisiin lasketaan kuuluvaksi ruuan valmistukseen liittyvät pienlaitteet, jääkaappi/pakastin, pesukone, kuivausrumpu, tietokoneet ja televisiot laitteineen sekä esimerkiksi autonlämmitys. Muiden laitteiden osuus koko asumisen energiasta vuonna 2019 oli noin kymmenen prosenttia. (Tilastokeskus, 2019.)

Pyykinpesu kuuluu yleisimpiin kotitöihin maailmanlaajuisesti, mutta aihetta on tutkittu verrattain vähän. Maailmassa on arviolta yli miljardi pesukonetta, mutta niiden käyttämää energiaa kotitalouksittain on hankalaa mitata pelkästään jo kulttuurillisistakin syistä. Esimerkiksi kiinalainen keskiverto kotitalous kuluttaa sähköä noin 10 % siitä, mitä vastaava kotitalous kuluttaa Yhdysvalloissa. Turkissa keskiverto kotitalouteen kuluu 4 henkilöä, joka luonnollisesti vaikuttaa pesukoneen käyttöasteeseen. Iso-Britannian vedenkulutuksen lukuja on vaikeaa arvioida, koska useimmista asuinrakennuksista puuttuu vesimittari kokonaan. (Pakula & Stamminger, 2010.)

Vaikka Euroopan Unionissa ja sen jäsenvaltioissa on ryhdytty lukuisiin eri energiasäästötalkoisiin, se ei vielä näy jäsenvaltioiden energiankulutuksessa. Yksi selitys asialle arvioidaan olevan se, että myös käytettävien elektroniikkalaitteiden määrä kotitalouksissa kasvaa jatkuvasti. Eli vaikka elektroniikkalaitteille on asetettu tarkat energiankulutuksen standardit EU-tasolla, niiden määrän kasvu vaikuttaa energian kokonaiskulutukseen kasvavasti. Esimerkiksi EU-alueen kotitaloudet ostivat jo vuonna 2007 arviolta n. 13,7

miljoonaa pyykinpesukonetta ja luku on kasvanut vuosittain. Nämä pesukoneet kuluttivat vuodessa sähköä yhteensä n. 51 terawattituntia. (Bertoldi & Atanasiu, 2009.)

Suomessa oli vuonna 2019 verohallinnon kiinteistörekistein mukaan noin 88 000 asunto-osakeyhtiötä. Jos otetaan huomioon kerrostalot joiden pinta-ala on vähintään 700 m² ja rivitalot, joiden pinta-ala on vähintään 500 m², jää luku noin 43 000 yhtiöön. (Suomen virallinen tilasto, 2020.)

Jos suomalaisissa kerrostaloasunnoissa olisi matalan kynnyksen itsepalvelupesula, jonka käytön hyödyt ja kustannukset yksittäiselle asukkaalle selkeästi perusteltu, olisi energian säästökustannukset hyvin merkittäviä niiden nykyisen käyttöasteen noustessa. Tämän tutkimuksen tarkoitus on selvittää kerrostaloissa asuvien asukkaiden kannustimia ja esteitä liittyen taloyhtiöpesuloiden käyttöön ja kokemuksiin.

Taloyhtiöt sekä niiden asukkaat ja osakkaat ovat kuitenkin hyvin erilaisia. Jotkut taloyhtiöt ovat lähtökohtaisesti epäileviä kaikkea uutta vastaan ja muutosvastarinta selkeästi havaittavissa. Toisaalta toisessa taloyhtiössä voidaan yhteispesula nähdä hyvänä palveluna asukkaille ja sen katsotaan jopa kuuluvan nykyaikaiseen taloyhtiön varustukseen. Muutosvastarinta voi näkyä myös taloyhtiön hallituksen jäsenistössä, jolloin muilta taloyhtiön asukkailta ei edes kysytä mielipidettä pitäisikö yhteiseen pesutupaan ylipäänsä panostaa. (Lehtinen, 2020.)

1.1 Tutkimuksen tarkoitus ja tavoitteet

Tutkimuksen tarkoituksena on lisätä ymmärrystä kuluttajien suhtautumisesta yhteiskäyttöpesuloiden käyttöön. Tutkimus pyrkii vastaamaan kysymykseen: voidaanko kotitalouksien pyykinpesuun liittyviin asenteisiin vaikuttaa niin, että taloyhtiöpesuloiden käyttöaste kasvaa ja asumisen energiakulutus pienenee? Tutkimuksen ensimmäisenä tavoitteena on muodostaa teoreettinen viitekehys jakamistalouden ja vastuullisen kuluttamisen käsitteistä. Tutkimuksen toisena tavoitteena on tunnistaa yhteispesulan

käyttöön liittyviä esteitä ja kannustimia. Tutkimuksen kolmantena tavoitteena on tuottaa liiketoiminnallisia ehdotuksia, millä keinoin yhteiskäyttöpesulaan liittyviin ennakkoluuloihin ja käytäntöihin voidaan luoda helpotuksia tulevaisuudessa.

1.2 Tutkimusote ja näkökulma

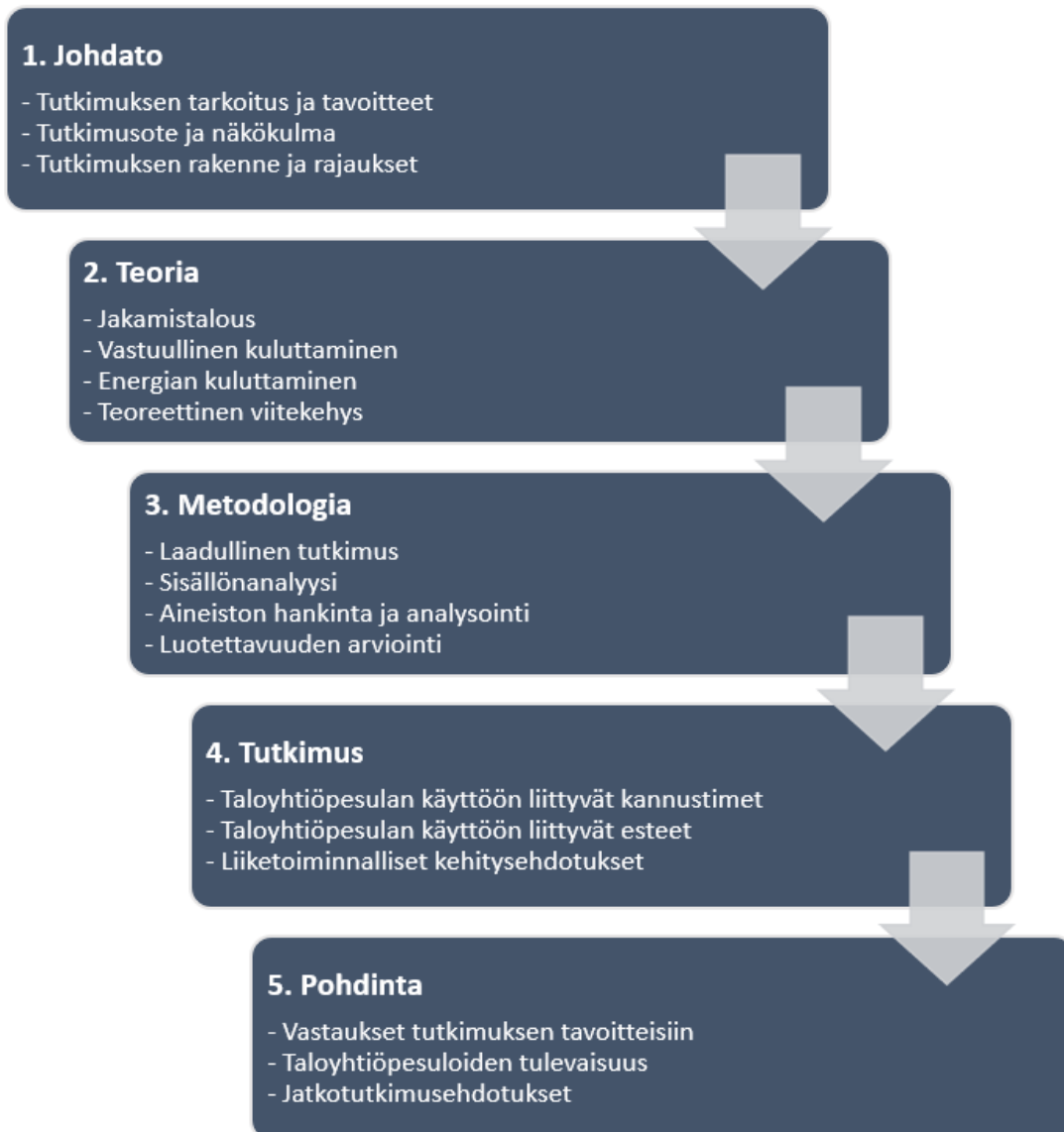
Tutkimus toteutetaan kvalitatiivisella eli laadullisella menetelmällä, koska tarkoituksena on saada mahdollisimman syvällistä tietoa ja ymmärrystä ihmisten käyttäytymiseen perustuvista asenteista. Aihetta tutkitaan ensisijaisesti asukkaiden näkökulmasta, mutta tutkimuksen tarkoituksena on myös luoda ohjeita ja ehdotuksia taloyhtiöille sekä muille sidosryhmille asukkaiden toimintatapojen ja energiatehokkuuden kehittämiseksi ympäristöystävällisempään suuntaan. Nämä ehdotukset käydään läpi neljännessä luvussa.

Tutkimuksen filosofinen lähestymistapa on fenomenologis-hermeneuttinen. Tavoitteena fenomenologis-hermeneuttisella lähestymistavalla on luoda tarkempi käsite tutkittavasta kokemuksesta sekä ilmiöstä eli pyrkiä luomaan jo tunnettu paremmin tiedetyksi. Tutkimus pyrkii nostamaan enemmän esille ja näkyväksi sitä, minkä rutiinit ja tottumukset ovat häivyttäneet toimintaamme ja tapojamme huomaamattomaksi tai itsestään selväksi. Eli miten käyttäytymme ja koemme asioita ilman että tietoisesti ajattelemme niitä. (Sarajärvi & Tuomi, s.35 , 2012.)

Tutkimuksessa analyysimenetelmänä on sisällönanalyysi. Laadullisista tutkimuksen analyysin metodeista sisällön analyysiä voidaan pitää suhteellisen yksinkertaisena metodina verrattuna esimerkiksi narratiiviseen tai grounded theoryn -analyysihin, koska sen tekemisessä ei vaadita syvällistä teoreettista tietämystä. Sisällön analyysi tuottaa suhteellisen helposti aloittelevalle tutkijalle sisältöä, mutta antaa kuitenkin myös pitkänlinjan tutkijoille haastetta. Se mikä nostaa tai laskee tutkimuksen itseisarvoa metodien osalta, on kuitenkin eri asia kuin se, että kuinka hyvin tutkimus on raportoitu ja kuinka kiinnostavia tulokset ylipäänsä ovat. (Sarajärvi & Tuomi, 2018.)

Sisällönanalyysiä voidaan pitää perusanalyysimenetelmänä, jota voidaan käyttää kaikissa laadullisen tutkimuksen perinteissä. Se on paitsi yksittäinen metodi, myös väljä teoreettinen kehys, joka voidaan yhdistää erilaisiin analyysikokonaisuuksiin. Sisällönanalyysin avulla voidaan tehdä hyvin monenlaista tutkimusta. Lähtökohtaisesti voidaan jopa sanoa, että useimmat laadullisen tutkimuksen eri analyysimenetelmät perustuvat tavalla tai toisella sisällönanalyysiin, varsinkin jos sillä tarkoitetaan näissä yhteyksissä kuultujen, nähtyjen tai kirjoitettujen sisältöjen analyysia väljänä teoreettisena kehyksenä. Tästä syystä sisällönanalyysiä ei voi pitää pelkästään kvalitatiivisen tutkimuksen analysointimenetelmänä. (Sarajarvi & Tuomi, 2018.)

1.3 Tutkimuksen rakenne ja rajaukset

Kuvio 1. Tutkimuksen rakenne

Kuviossa 1. havainnollistetaan tämän tutkimuksen rakenne. Tutkimus koostuu viidestä eri pääluvusta. Ensimmäinen johdantoluku selvittää, mitä tämä tutkimus käsittelee ja mihin ongelmaan tutkimus pyrkii antamaan vastauksen. Toisessa luvussa käsitellään teoriaa ja selvitetään tutkimuksen kannalta tärkeimmät käsitteet, teoreettinen viitekehys sekä lähteet. Kolmannessa luvussa perehdytään tutkimusmetodeihin,

analyysimenetelmiin sekä tutkimusaineistoon. Neljännessä luvussa analysoidaan tutkimuksen tuloksia ja selvitetään minkälaisia vastauksia analyysi antaa aiemmin määritettyihin tutkimuskysymyksiin ja vastataan tutkimuksen kolmanteen tavoitteeseen liiketoiminnallisten kehitysehdotusten osalta. Viides ja viimeinen luku on pohdintaluku, jossa kootaan yhteen analysoitu aineisto ja siitä syntyneet ajatukset jatkotutkimusten osalta ja pohditaan taloyhtiöpesuloiden tulevaisuutta.

2 Vastuullisuus jakamistaloudessa

Tässä luvussa vastataan tutkimuksen ensimmäiseen tavoitteeseen, jossa tutkimuksen tavoitteena on muodostaa teoreettinen viitekehys jakamistalouden ja vastuullisen kuluttamisen käsitteistä. Jakamistalous voidaan ymmärtää hyvin monella eri tavalla ja tämän takia on perustelua käydä sen käsitettä hieman tarkemmin läpi. Siksi ensiksi määritellään jakamistalouden käsite, jonka jälkeen perehdytään tarkemmin jakamistalouden eri muotoihin. Luvussa esitellään myös jakamistalouden eri mallit sekä perehdytään tarkemmin paradokseihin, jotka liittyvät jakamistalouteen liittyviin ennakkoluuloihin ja asenteisiin. Kun olemme määritelleet jakamistalouden käsitteen, siirrymme tarkastelemaan vastuullista kuluttamista. Toisen luvun alussa määritellään vastuullisen kuluttamisen käsite, jonka jälkeen esitellään siihen kohdistuvaa paradoksia ja toisaalta aiemmissä tutkimuksissa jo havaittuja kannustimia vastuullisen kuluttamisen kasvattamiseen. Viimeisessä luvussa käymme läpi tarkemmin energian kulutusta ja siihen liittyvää vastuullisuutta. Luvun lopussa käydään läpi asumiseen liittyvää energian kulutusta Suomessa, joka toimii johdantona tutkimuksen viitekehykselle.

2.1 Jakamistalous

Nykykuluttajien tavat kuluttaa ja kuluttamisen toimintaympäristö on muuttunut ja muuttuu jatkuvasti. Elämme keskellä paradoksia, jossa olemme entistä vastuullisempia, mutta myös käytämme aikaa enemmän shoppailuun. Ympäristöstämme on tullut moniulotteisempaa, joka mahdollistaa toisaalta vapautta valita, mutta samalla tuo valinnan tuottamaa vastuuta. Kulutuksen käsite on hyvin laaja. Kulutusta on taloustieteissä määritelty niin, että kulutus on yksilön oma valinta ja kulutustutkimusta on hallinnut nimenomaan yksilönäkökulma. Ja jos kuluttamisen käsite on laaja, niin sitä on myös vastuullisen kuluttamisen käsite. Sitä voidaan jopa pitää laajana kattokäsitteenä, jonka alle voidaan sijoittaa esimerkiksi ympäristöön, politiikkaan ja eettisyyteen liittyvää kuluttamista. Nämä kaikki liittyvät toisiinsa, koska esimerkiksi mikä liitetään eettiseen kuluttamiseen, liittyy usein myös läheisesti ympäristövastuulliseen kuluttamiseen ja sitä kautta myös poliittiseen kulutukseen. (Haanpää, 2009.)

Jakamistaloudella tarkoitetaan uudenlaista tapaa ajatella kuluttamista. Jakamistaloudessa kuluttajalla on mahdollisuus käyttää tavaroita ja palveluita ilman, että niitä tarvitsee omistaa. Omistamisesta luopumista pidetään jopa tärkeänä osana uudenlaista taloudellista ajattelutapaa. Teknologiakehitys on mahdollistanut nykyisellään toimivan jakamistalouden digitaalisilla alustoilla sekä applikaatioilla. Jakamistaloudessa vaajaa käytössä olevat tavarat ja hyödykkeet otetaan tehokkaasti käyttöön, eikä kenenkään tarvitse luopua elintasostaan. Tämä mahdollistaa ekologisesti kestävä tavan kuluttaa verrattuna siihen, että jokainen omistaa henkilökohtaisesti kaiken silloin tällöin tarvitsemansa itse. Vaikka kiertotalous usein sekoitetaankin jakamistalouteen, kaikki jakamistalous ei silti ole kiertotaloutta. Silloin kun resursseja käytetään viisaasti ja tuotteiden käyttöaste kasvaa, luonnonvarat säästävät, koska uusia tuotteita ei tarvitse valmistaa. Ajatuksena on saada resursseista mahdollisimman suuri käyttöaste ja arvo. (Sitra 2018.)

Harmaala ym. 2017 toteavat jakamistalouden kehittyneen Yhdysvalloissa Kalifornian San Franciscossa, tarkemmin Piilaaksossa. Vuonna 2016 on kuitenkin jo todettu, että Kiina ohittaa Yhdysvallat nopeasti ja tulee olemaan jatkossa jakamistalouden kärkimaa. Myös muun muassa Etelä-Korea, Iso-Britannia, Australia sekä Alankomaat ovat merkittäviä jakamistalouden alueita. Suomessa ja ylipäänsä Euroopassa jakamistalouden tuoma liiketoiminta on vielä toistaiseksi pientä, mutta sen ennustetaan kasvavan merkittävästi eikä varsinaisia esteitä nähdä kasvun hidasteena, saati esteenä. Asiantuntijoiden mukaan jakamistalous voi tulevaisuudessa kasvattaa Euroopan Unionin taloutta jopa 160–572 miljardilla eurolla.

Radikaalein muutos liiketoiminnan näkökulmasta jakamistaloudessa on se, että kuluttaja ei ole enää ainoastaan loppuasiakas, jota palvellaan, vaan kuluttaja voi itseasiassa olla osallisena palveluiden tuottamisessa esimerkiksi kehittämässä ja ylläpitämässä palvelualustoja, toimia itse palvelumuotoilijana taikka startup-yrittäjänä. Yrittäjät voivat näin ollen ostaa palveluita ei-ammattimaisesti toimivilta yksityishenkilöiltä tai heidän luomiltaan epävirallisesti järjestäytyneiltä yhteisöiltä. (Harmaala ym. 2017.)

2.1.1 Jakamistalouden eri muodot

Jakamistalous sekoitetaan usein esimerkiksi alustatalouteen, jonka tarkoituksena on saattaa kysyntä ja tarjonta yhteen samassa alustassa esimerkiksi Amazon. Jakamistalous kuitenkin tarkoittaa eri asioita. Jotta voimme ymmärtää mistä on kyse, voimme käyttää jakamistalouden määrittelyyn viittä kriteeriä, joka auttaa selvittämään onko kyseessä oikeasti jakamistalous. Ensinnäkin liiketoiminnan ydin tulisi olla lisätä käyttämättömän tai vähäisessä käytössä olevan hyödykkeen käyttöastetta, joko rahallista tai ei-rahallista korvausta vastaan. Toisena kriteerinä mainitaan, että jakamistaloudessa toimivan yrityksen ydinarvoihin tulisi kuulua toiminnan läpinäkyvyys, inhimillisuus sekä luotettavuus. Kolmantena kriteerinä on, että kaikkia palvelun toimitusketjuun liittyviä toimijoita tulisi kohdella vastuullisesti. Neljänneksi kriteeriksi nousee se, että palveluita käyttävien kuluttajien tulee saada mahdollisuus käyttää palveluita mahdollisimman helposti ja kannattavasti, jolloin kuluttajat ovat valmiita maksamaan käyttöoikeudesta mieluiten kuin vastaanottamaan hyödykkeen omistamisesta. Viimeisenä eli viidentenä kriteerinä on, että palvelu tulisi rakentaa mahdollisimman hajautetuille markkinapaikoille, jotta mahdollisimman moni pääsee kokemaan jakamistalouden hyödyt ja näin ollen käyttämättä jääneiden hyödykkeiden kapasiteettia voidaan entisestään nostaa. (Botsman, 2015.)

Vaikka jakamistalous kuulostaa joidenkin mielestä yksinkertaiselta määritelmältä, niin itseasiassa jakamistalous itsessään jopa pakenee selkeitä määritelmiä. Ei ole olemassa yhtä toimintatapaa, vaan pikemminkin kenttä erilaisia uusia taloudellisen vaihdon ja sen käytännön eri muotoja sekä käsitteellisiä työkaluja ymmärtää niitä. Se, että jakamistalous on toimijansa näköistä, tekee sen luonteesta myös monella tapaa määrittyvää. Jakamistalous on samaan aikaan maailman suurimpien yritysten aikomuksia vallata uusia markkinoita, mutta myös samaan aikaan yksittäisten tavallisten kuluttajien välistä arkista tarpeiden tyydytystä. Ei ole yksimielisyyttä siitä, mikä on jakamistalouden käsite tai sen ala. (Harmaala ym. 2017.)

Kuviossa 2 kuvataan, miten jakamistalouden eri muodot jakautuvat neljän eri ulottuvuuden suhteen. Harmaala ym. 2017 esittävät, että jakamistalouden ulottuvuudet voidaan jakaa yhteisö-, työ-, ympäristö- sekä teknologiaulottuvuuksiin. Kuvion jälkeen käydään tarkemmin läpi jakamistalouden eri muodot.

Kuvio 2. Jakamistalouden monitahoinen kenttä. (Harmaala ym. 2017.)

Alustatalous (platform economy) tarkoittaa palveluita, jotka ovat digitaalisesti ja tietojärjestelmäpohjaisesti internetistä saatavilla eri toimijoille. Alustatalouden tarkoitus on saattaa eri toimijat yhteen yhteisillä pelissäännöillä ja käyttökokemukset huomioon ottaen luomaan, tarjoamaan sekä ylläpitämään toisiaan täydentäviä tuotteita ja palveluita käyttämällä eri jakelukanavia. Yleisin tapa hankkia lisää sitoutuneita toimijoita alustatalouden ympärille on houkutella ne mukaan tarjoamalla taloudellisia hyötyjä, jotka syntyvät verkostotoiminnan avulla. (Harmaala ym. 2017.)

Käyttöoikeustalous (access economy) termin käsitteenä on täsmentää jakamistaloutta suurien yritysten luoman alustatalouden osalta. Esimerkiksi Airbnb ja Uber ovat alustatoimijoita, jotka eivät varsinaisesti jaa itse mitään, vaan toimivat välikätenä myymällä palveluihinsa käyttöoikeuksia. Tämä tarkoittaa kustannustehokasta ja joustavaa

palveluiden sekä hyödykkeiden käyttämistä omistamisen sijaan. Jakamistalouden ydin nousee käyttöoikeustaloudessa hyvin esiin, koska sen ajatus on nimenomaan vähentää omistamisen tarvetta sekä resurssien vapautumista käytettävissä olevien hyödykkeiden määrän ja laadun hyväksi. (Harmaala ym. 2017.)

Kiertotalous (circular economy) on taloudellisen toiminnan ala, jossa pidennetään eri materiaalien arvon kiertoa taloudessa ja näin pyritään lisäämään resurssitehokkuutta. Kiertotaloudessa pyritään jalostamaan prosesseja, hallinnoimaan materiaalivirtoja sekä saamaan hyötykäytettyä niitä mahdollisimman pienin syntyvin jätemäärin. Tämä näkökulma on etenkin Suomessa korostunut Sitran ansiosta. Sitra pyrkii rakentamaan Suomesta kiertotalouden edelläkävijää. Ruoan hävikkiä vähentävä alustapalvelu ResQ Club on hyvä esimerkki kiertotalousorganisaatiosta. (Harmaala ym. 2017.)

Keikkatalous (gig economy) on näistä jakamistalouden muodoista kiistellyin sen lyhytaikaisuuden ja pätkissä tarjottavan työn luonteen vuoksi. Keikkatalouteen liittyvää työlainsäädäntöä on toistaiseksi vähän ja laintulkinta hankalaa. Keikkatyö on kuitenkin hyvin suosittua sen joustavuuden takia. Suomessa tunnetuimpia keikkatyön tarjoajia ovat ruokakuljetuspalvelu Wolt j Foodora. (Harmaala ym. 2017.)

Solidaarisuustaloudella (solidarity economy) viitataan eettisesti ja yhteiskunnallisesti suuntautuneeseen käsitteeseen, jossa arvo yhteisön jäsenille tuotetaan yhteisresurssien pohjalta ja jossa tavoitellaan taloudellista tasa-arvoa ja turvaa. Tämän mallin takana on useimmiten pyrkimys vaikuttaa ja kyseenalaistaa taloudellisia valtarakenteita sekä kapitalistista talousjärjestelmää. Vuonna 2008 alkanut finanssikriisi antoi solidaarisuustaloudelle lisää vauhtia, koska sen katsotaan eriarvoistaneen väestöä ympäri maailmaa. (Harmaala ym. 2017.)

Vertaistalous (peer-to-peer / P2P economy) on keskenään tasavertaisten yksilöiden hyödykkeiden vaihtoa ilman minkäänlaista välikäyttä. Vertaistaloudessa tuottavan työntekijä omistaa työntekemiseen vaadittavat välineet ja työkalut, että itse tuotteet. Tästä syystä

sitä pidetään vaihtoehtona perinteiselle kapitalismille. Hyvä esimerkki vertaistaloudesta on esimerkiksi Suomessa Facebookissa toimiva REKO-lähiruokarenkaat, jossa kuluttajat ostavat lähiruokaa suoraan tuottajilta ilman tukkuja ja vähittäiskauppoja. (Harmaala ym. 2017.)

Kansalaistalous (civic economy) termiä on käytetty etenkin Euroopan Unionissa ja ylipäänsä eurooppalaisessa kontekstissa, jossa kansalaisten rooli korostuu julkisvallan ja yritysten ohi. Kyseessä on kansalaisten roolin kasvu voimaantumisessa sekä valtaistumisessa ongelmien ratkaisijana etenkin paikallisella tasolla. Näkökulma korostaa taloudellisen muutoksen luonnetta, jossa yhteiskunta ja yrittäjähenki kohtaavat. (Harmaala ym. 2017.)

Osallisuustalous (participatory economy) on kaikkea internetissä tapahtuvaa toimintaa, jossa kuluttajat on otettu mukaan tuotteiden ja palveluiden kehittämiseen, tuottamiseen, jakamiseen ja innovointiin verkon mahdollistamalla markkinoilla. Tässä kuluttajia ei lähestytä loppukäyttäjinä, vaan niiden tuottamiseen osallistuvina toimijoina. (Harmaala ym. 2017.)

Yhteistoimintataloudesta (collaborative economy) voidaan myös käyttää termiä *yhteistyötalous*. Yhteistoimintatalous on ajatuksena lähellä yhteistuotannon ajatusta. Se on tarkoitus korostaa toimijoiden välistä vuorovaikutusta ja sosiaalista arvonmuodostusta, ei niinkään korvausta itse transaktiosta vaihdannan kohteena olevasta hyödykkeestä tai palvelusta toimijoina. (Harmaala ym. 2017.)

Kuten huomataan, eri termien on tarkoitus painottaa eri näkökulmaa ja pyrkiä havainnollistamaan kuinka moniulotteisesta ilmiöstä itse asiassa on kyse. Jakamistalous voi siis olla sekä virtuaalista että fyysistä todellisuutta. Se voi olla pientä toimintaa, lähes käsin kosketeltavaa yhteistoimintaa ja hyvin paikallista, kuten esimerkiksi hävikkiruokapiirit. Se voi toisaalta olla hyvin suurta ja ns. uuskapitalismia, kuten esimerkiksi Uber tai Spotify.

Jakamistalous tulee todennäköisesti häiriköimään ja tuhoamaan eli disruptoimaan monia eri elinkeinoaloja. Juuri sen moniulottuvuuden ja vaikean ymmärrettävyyden takia se aiheuttaa haasteita etenkin poliittiseen keskusteluun sekä yhteiskunnallisiin sääntelyihin. Jakamistalous sekä hyödyttää monia, mutta samaan aikaan tuottaa haittavaikutuksia toisille. Tästä syystä jakamistaloudesta keskustelu, sen kehityksestä sekä kehittämisestä on hankalaa, mutta erittäin tärkeää. (Harmaala ym. 2017.)

Tässä tutkimuksessa tutkitaan yhteiskäyttöpesuloiden käyttöön vaikuttavia tekijöitä sekä asenteita puolesta tai vastaan. Jakamistalouden muodoista on yhteiskäyttötalous lähinnä resurssien jakamista ja näin ollen myös tämän tutkimuksen kannalta tärkein. Lisäksi yhteiskäyttöpesuloiden käyttöön vaikuttaa teknologiset innovaatiot ja varausjärjestelmät, joten myös alustatalouden tuomat mahdollisuudet tulee ottaa tutkimuksessa huomioon.

2.1.2 Jakamistalouden liiketoimintamalli ja kuluttajien motiivit

Jakamistalouden liiketoiminnallinen ulottuvuus tulee mukaan siinä vaiheessa, kun yrityksen arvolupauksen ytimenä on yhdistää kuluttaja, jolla on jokin ylimääräinen resurssi esimerkiksi asunto, auto tai vaikka työkalu, toiseen kuluttajaan, joka tarvitsee tiettyä resurssia juuri oikealla hetkellä, mutta kohtuulliseen hintaan. Eli liiketoiminnallinen osa tulee kyseeseen, kun yrityksen rooli on toimia tässä välittäjänä ja saattaa nämä kaksi osapuolta yhteen. Näin ollen vertaistalous yrityksen eli alustantarjoajan mukaan tulon jälkeen ei ole enää kahden kuluttajan välistä toimintaa. Jakamistalouden liiketoimintamallit voidaan jakaa kolmeen ryhmään. Se voi olla tuote palveluna, jossa esimerkiksi lainataan autoa kuten Gonow-palvelussa. Se voi olla toisaalta kierrätysmarkkinaa, jossa käyttökel-poista tavaraa myydään tai annetaan ilmaiseksi pois alustan kautta, kuten esimerkiksi Tori.fi tai se voi olla yhteisöllinen elämäntapa, jossa vuokrataan tyhjillä olevia asuntoja, kuten Airbnb:ssä. (Harmaala ym. 2017.)

Kuvio 3. Kuluttajien motiivit jakamistaloudessa (Harmaala ym. 2017).

Luottamus, aitous sekä läpinäkyvyys on menestyvän jakamistalouden liiketoimintamallin edellytys. Perusarvot jakamisen taustalla on ensiarvoisen tärkeä ymmärtää. Kuviossa 3 kuvataan kuluttajien motiivit osallistua jakamistalouteen ja se voidaan jakaa neljään eri ulottuvuuteen. Taloudelliset syyt, jossa motiivina toimii rahan säästäminen. Käytännölliset syyt, jossa motiivina on esimerkiksi ajan säästäminen. Sosiaaliset syyt, jossa motiivina on tavata ja tutustua uusiin ihmisiin sekä kestävän kehityksen syyt, jossa tärkeimpänä motiivina on ympäristönsuojelu. Tärkeää on, että jakamistalouden suunnittelussa huomioidaan se, että kuluttajan tulisi kokea tuntea ja saavuttavansa edes jokin näistä ulottuvuuksista. (Harmaala ym. 2017.)

2.1.3 Jakamistalouden paradoksi

Jakamistalouden poliittinen keskustelu on vasta syntymässä ja ainakin Suomessa se näyttäisi tapahtuvan työelämä edellä. Jakamistalouden haasteena on työsuhteisiin ja työöloihin liittyvät oikeudelliset kysymykset, joiden ympärillä on negatiivisesti varautunutta keskustelua. (Harmaala ym. 2017.) Esimerkiksi Wolt-ruokalähettiläen tulee itse huolehtia sosiaaliturvamaksuistaan ja työeläkemaksuistaan, koska toimivat ikään kuin yrittäjinä ja ovat näin ollen itse vastuussa lain edellyttämistä ilmoituksista sekä maksuista.

Politisoitumisen hajautuneisuutta kuvaa myös se, että jakamistalouden on kritisoitu vastakkaisista äärisuunnista. Toisten mielestä jakamistalous on kapitalismia uhkaavaa kommunismia, kun taas toisten mielestä jakamistalous vastustaa libertarianismin tavoin valtion roolia. (Harmaala ym. 2017.)

Jos jakamistaloutta mietitään ekologisesta näkökulmasta, tulee asiaa lisää muuttujia. Jakamistalouden arvolupaukseen kuuluu se, että laajennetaan nykyisiä markkinoita siten, että syntyy täysin uusia liiketoiminnan muotoja entisten oheen. Tämä tosin taas johtaa siihen, että kun luomme uusia markkinoita, kasvatamme myös kulutusta. Eli kun jakamistalouden tarkoitus on tavallaan kritisoida liiallista kuluttamista, se kuitenkin samalla tavoittelee uusia kuluttamisen tapoja. (Harmaala ym. 2017.)

Jakamistalouteen liittyvää sosiaalisen kestävyuden tuomaa mahdollisuutta ekologisuuden lisäksi on tutkittu varsin vähän (Mäenpää & Faehnle, 2021). Lähiötutkija Lotta Junnillainen (2019, s.120) on havainnut, että lähiöissä jotka ovat vuokratulovaltaisia ”kokemus samassa veneessä olemisesta” ylläpitää ”solidaarisuutta, emotionaalista turvaa ja paikallisia avun verkostoja”, joissa tavaroita ja palveluita jaettiin. Finanssikriisi aiheutti paikallisesti pientalouksia vaihtoehtovaluuttoineen Etelä-Euroopassa korvaamaan hävinnyttä taloutta. On ennakoitu, että myös meillä niukkeneva talous yhdistää ihmisiä paikallisesti ja kokoaa ihmiset yhteiskäyttöisten resurssien ympärille. (Heinonen ym. 2011.)

2.2 Vastuullinen kuluttaminen

Useat eri tieteenalat, kuten ympäristötiede, psykologia, liiketaloustiede sekä sosiologia ovat tutkineet kuluttajien vastuullisuutta (Wilska 2011, 194). Arvot, sosiodemografiset taustatekijät sekä asenteet on nähty olevan yhteydessä vastuullisuuteen (Gilg, Barr & Ford 2005, 482). Vastuullinen kulutus päätöksen tekeminen edellyttää tietoa ja ymmärrystä ympäristöongelmista ja sosiaalisesta epäoikeudenmukaisuudesta, mutta myös riittävää tiedonhalua ja itsekuria siihen, että omilla kulutusvalinnoilla voidaan vaikuttaa näihin asioihin (Autio & Heinonen, 2004. s.138).

Ympäristövastuullinen kuluttaminen voidaan jakaa tilannesidonnaisiin, yksilökohtaisiin sekä persoonallisuuteen liittyviin tekijöihin. Yhteiskunnan taloudelliset, sosiaaliset sekä kulttuuriset osat, jotka muodostavat yleiset puitteet kuluttamiselle voidaan laskea kuuluvan tilannesidonnaisiin tekijöihin. Taloudellinen tilanne, persoonallisuus, tarpeet, asenteet ja arvot ovat yksilökohtaisia tekijöitä, jotka ovat sidoksissa kulutuskäyttäytymiseen. (Haanpää, 2007.) Nämä vaikutukset voivat vaikuttaa esimerkiksi siten, että taloyhtiön asukas olisi halukas käyttämään taloyhtiön yhteiskäyttöpesulaa, jos se olisivat saatavilla, mutta joutuu tästä syystä hankkimaan oman pesukoneen.

Ympäristökäyttäytymiseen liittyviä valintojen sosiaalista sidonnaisuutta ei kuitenkaan huomioida perinteisissä kuluttajateorian malleissa riittävästi. Yksilön käyttäytymisestään kokema hyöty riippuu pitkälle myös siitä, toimivatko muut samalla tavalla. Huomiota tulisi kiinnittää sosiaalisiin ja moraalisiin tekijöihin, koska esimerkiksi vastuullisuuden vapaamatkustajana voidaan pitää yksilöä, joka toivoo muiden ottavan toiminnassaan ympäristö huomioon, mutta itse ei tarvitse osallistua. Kuluttajan valintoja koskevissa teorioissa tulisi ottaa huomioon sosiaalinen riippuvuus, joka liittyy ympäristökäyttäytymiseen. (Uusitalo, 1997, s.19-20.)

2.2.1 Käsitteet

Vastuullinen kuluttaminen voidaan jakaa ympäristövastuulliseen, eettiseen ja poliittiseen kuluttamisen käsitteisiin. Ympäristövastuullinen kuluttaja nimensä mukaisesti tekee päätökset ja valinnat tuotteiden sekä palveluiden ympäristövaikutusten perusteella. (Haanpää 2009, s.69.) Vastuullisten ostopäätösten lisäksi ympäristövastuullisuus saattaa näkyä myös kulutuksen vähentämisenä, uudelleenkäyttönä sekä jopa tiettyjen tuotemerkkien boikotoimisena (Black & Cherrier, 2010). Kestävästä ja vastuullisesta kuluttamisesta voidaan puhua silloin, kun se ei vaaranna nykyisten ja tulevien sukupolvien mahdollisuuksia tyydyttää tarpeitaan (Heiskanen & Pantzar 1997, s. 410).

Ympäristövastuullista kuluttamista laajempi käsite on eettinen kuluttaminen, jossa kulu-
tustottumuksiin liittyvät poliittiset ja taloudelliset näkökulmat huomioidaan ympäristö-
vastuullisuuden lisäksi (Haanpää 2009, s. 69). Kulutusvalintoihin liittyvä eettinen valinta
tehdään omien henkilökohtaisten ja moraalisten uskomusten perusteella tietoisesti (Car-
rigan, Szmigin & Wright 2004, 401). Eettisiä kulutusvalintoja yhdistää se tekijä, että nämä
kuluttajat eivät kanna vain huolta itsestään, vaan myös siitä, millaisia vaikutuksia heidän
kulutuspäätöksillään on ympäröivään maailmaan (Harrison, Newholm & Shaw, 2005, s.2).

Kansalaisen ja kuluttajan roolit ovat lähentyneet toisiaan ja tästä syystä vastuullisen ku-
luttamisen yksi näkökulma on poliittinen. Äänestämisen, verojen maksaminen ja erilai-
siin järjestöihin liittyminen on kansalaiselle kuuluvaa toimintaan, mutta nykyään myös
kansalaiset ovat pyrkineet vaikuttamaan markkinoihin boikotoimalla jotain tuotetta tai
brändiä myös pelkästään poliittisista syistä. Tästä syystä yhdeksi vastuullisen kuluttami-
sen muodoksi on syytä nostaa ympäristövastuullisen sekä eettisen kuluttamisen lisäksi
poliittinen kuluttaminen. (Micheletti ym. 2012.)

2.2.2 Vastuullisen kuluttamisen paradoksit

Tämän tutkimuksen tarkoitus on selvittää kuuluja asenteiden ja käyttäytymisen välillä liit-
tyen taloyhtiöiden yhteiskäyttöpesuoloihin. Vastuullisuus ja ekologinen ajatusmaailma voi
olla ajatuksen tasolla monille luonnollinen valinta, mutta kun vastuullinen ajatusmaailma
tulisi siirtää tekoihin, on matka sanoista tekoihin monille kuluttajille valitettavasti liian
pitkä. Vastuulliseen kuluttamiseen liittyy paljon arkisia ristiriitoja.

Yhteiskuluttamiseen, johon esimerkiksi taloyhtiöpesulan käyttö voidaan rinnastaa, liittyy
juuri näitä ristiriitoja, vaikka asukkaat olisivat positiivisesti asennoitunut sitä kohtaa, he
eivät välttämättä kuitenkaan käytä näitä palveluja. Pesuloiden käyttöön liittyvä yhteisku-
luttamisen ekologisuus ei ole niin suuri motivaatio, kuin taloudellinen motivaatio. Lisäksi
tulee huomioida, että yhteiskuluttaminen ei aina edes ole taloudellisempaa taikka eko-
logisempaa kuin muut kuluttamisen muodot. (Hamari ja muut, 2016, s. 2055–2057.)

Vastuullisuutta tutkivassa artikkelissa *Green Consumption: Life-politics, risk and contradictions* tutkijat pyysivät itseään vastuulliseksi kuluttajiksi määritteleviä kuluttajia pitämään päiväkirjaa, joka paljasti vastuullisen ideologian ja käyttäytymisen välisiä paradokseja. Esimerkiksi eräs henkilö kertoi välttävänsä kaikkea roskaruokaa ja pikaruokaa tarjoavia ravintoloita. Hän kertoi, että ruoka ei saisi sisältää mitään ylimääräisiä keinotekoisia lisäaineita ja kaikki luomuruoka oli hänelle erittäin tärkeää. Samaan aikaan hänen päiväkirjansa paljasti, että hän osti lähes päivittäin perunalastuja, popcornia ja suklaata. Toinen esimerkki tutkimuksessa mukana olleesta henkilöstä kertoi boikotoivansa useita yrityksiä, koska niiden toiminta oli hänen mielestään epäeettistä. Samaan aikaan hän kertoi ostavansa päivittäin tunnetun savukevalmistajan savukkeita, koska oli tupakoitsija. (Connolly & Prothero, 2008.)

”Green gapillä” tarkoitetaan vihreää kuilua asenteiden ja käyttäytymisen välillä on myös herättänyt viime aikoina tieteellisissä tutkimuksissa paljon keskustelua. Tämä tarkoittaa sitä, että vaikka kuluttajat sanovat suosivansa ympäristöystävällisiä ratkaisuja, tämä ajatusmaailma ei näy heidän käyttäytymisessään. Toisaalta kuluttajat saattavat toimia päinvastaisesti eli vaikka ajatusmaailma ei olisikaan kovin vihreä, käyttäytyvät silti hyvin ympäristöystävällisesti. (Id & Laaksonen, 2012.)

Yksi syy kuilun selittämiseen on esitetty johtuvan siitä, että suuri osa päivittäisestä käyttäytymisestä voidaan jaotella totuttujen tapojen piiriin (Id & Laaksonen, 2012). Isenhour (2010) on esimerkiksi tutkimuksissaan havainnut elämäntyylin alle luokiteltavat tavaksi muodostuneet käyttäytymistavat seuraavasti:

- Taloudellinen käyttäytyminen
- Poliittinen käyttäytyminen
- Sosiaalinen käyttäytyminen

Isehour (2010) havaitsi nämä edellä mainitut tekijät ohessa yhdeksi eniten vaikuttavista esteistä, joita kuluttajat kokevat omassa arjessaan arvioidessaan omaa osallisuuttaan ympäristöystävällisessä kuluttamisessa tai kuluttamatta jättämisessä. Tapojen

muuttamisen vaikeus liittyy tutkimuksen mukaan korostuneeseen mukavuudenhaluisuuteen, joita nyky-yhteiskunnassamme on. Rutiinit säästävät aikaa eikä tarvitse syventyä vaihtoehtojen miettimiseen.

Dahlstrand & Biel (1997) ovat tutkineet, että kun rutiini on vahva, asenteen ja käyttäytymisen välinen suhde on heikko, mutta jos rutiinin asete on heikko, sitä enemmän itse asenne vaikuttaa käyttäytymiseen. Vihreän kuilun taustalta löytyy myös muita tekijöitä. Ympäristöystävällisten tuotteiden ostaminen kärsii, jonka takia yhteiset velvollisuudet ajatellaan yleisesti merkittäviksi, mutta toisaalta niiden noudattaminen henkilökohtaisesti jää toteutumatta. Tätä käyttäytymisen ja asenteiden luomaa kuilua on selitetty vahvojen rutiinien, korkeiden hintojen, huonon saatavuuden, informaation ja markkinoinnin sekä tehokkuuden ja luottamuksen puuttumisella. (Röös & Tjärnemo, 2011: 986.)

On tärkeä muistaa, että vaikka moni suhtautuu ympäristöömme ja sen ystävälliseen kohteluun positiivisesti, painaa vaakakupissa kuitenkin muut seikat arjen päätöksissä. Näitä ovat esimerkiksi tilannetekijät, henkilökohtainen mukavuus sekä rajalliset resurssit. Uhraukset vihreämpään toimintaan vaatii totuttujen käyttäytymismallien muuttamista, joita kuluttajat ovat usein erittäin vastahakoisia muuttamaan. (Griskevicius ym. 2010: 393.)

2.2.3 Tuuppaus vastuullisen kuluttamisen kannustimena

Sen sijaan, että pakottaisimme ihmisiä toimimaan tietyllä tavalla, voimme pyrkiä ohjaamaan heitä tiettyyn haluttuun käyttäytymismalliin, mutta kuitenkin niin, että he viimekädessä tekevät itse omat päätöksensä. Voimme löytää esimerkkejä tuuppauksesta (Nudge) ympärillämme olevista hyvin arkisista asioista. Se, että esimerkiksi tupakointi kiellettäisiin kokonaan, on pakkauksiin laitettu varoitustekstiä sekä kuvia, joiden tarkoitus on saada tupakoitsijat ymmärtämään, että ehkä olisi järkevämpi olla polttamatta savukkeita. Ihmisiä ei voi myöskään pakottaa syömään terveellisesti, mutta ruokasuositusten ja ruokaympyröiden keinoin meille pyritään kertomaan mikä olisi meille hyväksi. (Sunstein, 2014.)

Vaikka tuoppausta on periaatteessa ollut ”aina”, on sitä alettu tietoisesti hyödyntämään vasta lähivuosina myös yksityisellä sektorilla sen kustannustehokkuuden ansiosta. Tuoppaus-teorian ydin on vapaus valita. On tärkeää ymmärtää, että tuoppauksella pyritään pääosin tekemään arkipäiväisistä asioista helpompaa ja turvallisempaa. Tiekylyt ja opasteet auttavat meitä ajamaan turvallisesti haluamaamme paikkaan. Hidastetöyssyjien tarkoitus ei ole rikkoa autoja, vaan kehottaa meitä ajamaan hiljempaa. Osaa näitä arkipäivän ohjureita voidaan joidenkin mielestä jopa kutsua hieman holhoavaksi, mutta itseasiassa tuoppauksen kuuluisi olla hyvin läpinäkyvää ja avointa, kuin piilotettua ja suojattua. (Sunstein, 2014.)

Hyvä esimerkki tämänhetkisestä hyvin näkyvästä tuoppauksesta on julkaista eri tiedotusvälineissä tietoa siitä, kuinka moni aikoo ottaa Covid-19 pandempiaan tarkoitetun rokotteen. Tällä pyritään lievittämään rokotevastaisuutta ja pelkoa itse rokotteen mahdollisista sivuvaikutuksista. Kuitenkaan ketään ei pakoteta rokotetta ottamaan, vaan voidaan ainoastaan tuupata ihmisiä pois rokotevastaisuudesta.

Tuoppauksen avulla voidaan ohjata ihmisiä myös muissa arkipäivän asioissa. Julkaisemalla esimerkiksi keskiverto kotitalouden tai naapurien vuosittain käytettävää energian määrää suhteessa omaan energian käyttöön, voimme ehkä saada ihmisiä pohtimaan omaa energiankäyttöä (Sunstein, 2014). Julkaisemalla positiivisia käyttökokemuksia ja kustannussäästöjä taloyhtiöiden pesutuvan käytöstä, saatamme saada tuupattua asenteita käyttöön kohdistuvasta negatiivisesta ajattelusta enemmän positiiviseen. Sen sijaan, että kuluttamista ohjattaisiin pakottamisen keinoin esimerkiksi kieltämällä taloyhtiön asukkaita käyttämästä omaa pesukonetta, voidaan kuluttamista ja kuluttajan valintoja myös pyrkiä vaikuttamaan muilla keinoin kannustamalla. Nämä ns. ”valintojen arkkitehdit” voivat tehdä paljon muiden hyväksi suunnittelemalla käyttäjystävällisiä ympäristöjä. (Sunstein & Thaler 2008.)

2.3 Energian kuluttaminen

Vallitseva ilmaston muutos ja ihmisten ylikuluttaminen suhteessa luonnon järjestelmien kantokykyyn on vakava ongelma, johon pyritään löytämään kipeästi ratkaisuja (Rockström ym. 2009). Yksi vastaus tähän ja samalla yksi suurimmista haasteista on siirtyä kestävempään energiankäyttöön. Se miten esimerkiksi kotitaloudet käyttävät energiaa, on vain yksi osa ongelmaa, mutta on kuitenkin tärkeä osa sen ratkaisua. Tutkimukset kotitalouksien energian käytöstä ovat yleistyneet viime vuosina. (Corsini ym. 2019.)

Työ ja elinkeinoministeriön energiateknologian kehitysnäkymät ja mahdollisuudet 2030-2050-raportin mukaan energiantuotanto ei tulevaisuudessa olekaan enää se tärkein liiketoiminta-alue, vaan ala muuttuu yhä enemmän palveluliiketoiminnaksi. Uusien liiketoimintojen nähdään tuottavan kokonaan uusia työpaikkoja Suomeen, lisätä vientiä ja sitä kautta lisätä nostaa Suomi energiajärjestelmien edelläkävijäksi ja luoda hyvinvointia Suomeen. Tulevaisuuden älykkäät sähköverkot vaativat sähköön tuottamiselta ja kuluttamiselta joustoa. Tämä johtuu siitä, että uusiutuva energiantuotanto on sen tuottamistavan takia epävakaampaa kuin aiemmin, koska osuus sääriippuvaisesta aurinko- ja tuulienergiasta kasvaa. Kysynnän jousto aiheuttaa myös muutosta kuluttajan roolista. Tulevaisuudessa kuluttaja on sekä kuluttaja, tuottaja että varasto. Uuden teknologian avulla kuluttaja kykenee helposti seuraamaan käyttämänsä sähköön kulutusta ja vertaamaan sitä suhteessa varastoimaansa sähköön määrään ja tuottamaan sähköä tarvittaessa lisää. Avainrooleissa ovat jakeluverkostoon liittyvät älyratkaisut ja niiden hallinta, kysynnän jousto sekä kehittynyt teknologia sähköön siirtämiseen. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2017b: 103, 105).

2.3.1 Vastuullinen energiankuluttaminen

Vastuullisen kuluttaminen on käsitteenä varsin laaja, joten on syytä rajata vastuullisen kuluttamisen käsitettä vastuulliseen energian kuluttamiseen. Jos emme ota huomioita vastuullisen kuluttamisen kohdalta ihmisoikeuksien epäkohtia, suurin osa vastuullisesta kuluttamisesta liittyy ilmastonmuutoksen hillitsemiseen ja sitä kautta energian

kulutuksen vähentämiseen. Esimerkiksi laivat ja lentoliikenne tarvitsee liikkuaan energiaa ja tämä energian käytön aiheuttama hiilidioksidipäästö taas ilmaston lämpenemistä. On siis ehkä syytä vielä tarkentaa rajausta käsittelemään asumisen energian kulu- tusta.

Energiansäästö ei ole ydinfysiikkaa, vaan oivalluksia, jotka liittyvät arkisiin elämisen asi- oihin. Se on oivalluksia ja omaksumista, jotka liittyvät asumiseen, liikkumiseen sekä ku- luttamiseen asumis- ja käyttötottumusten osalta. Vaikka tarvitsemme toimivaan, ter- veelliseen ja viihtyisään kotiimme sähköä ja lämpö, voimme silti vähentää tarpeetonta kuluttamista. On arvioitu, että lähestulkoon kaikissa kotitalouksissa voidaan vähentää 10 prosenttia sähkönkulutusta pelkästään muuttamalla asumis- ja käyttötottumuksia. Ta- loissa ja taloyhtiössä, jossa on käytössä sähkölämmitys, voidaan sähkönkulutusta vähen- tää tätäkin enemmän. (Motiva, 2021.)

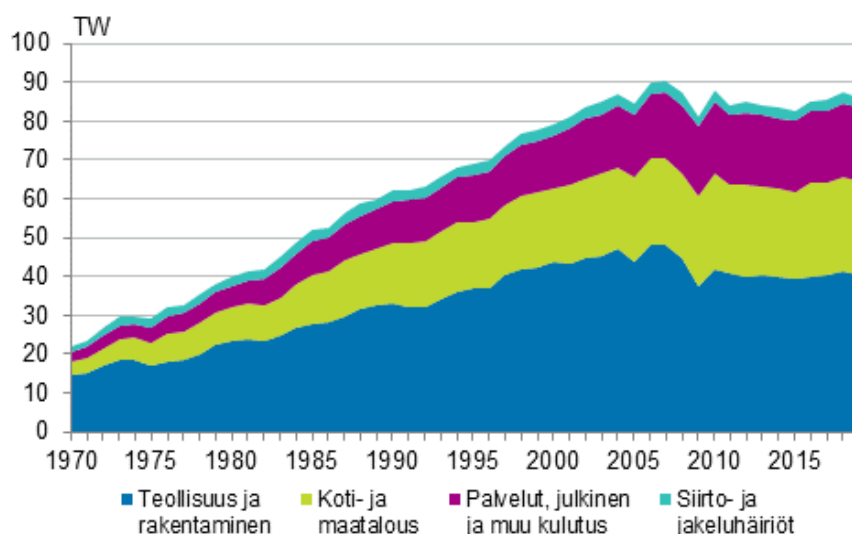
Kun asutaan taloyhtiöissä esimerkiksi kerrostalossa, asukas vastaa itse asuntonsa säh- könkulutuksesta. Taloyhtiö puolestaan vastaa yhteisesti lämmityksestä sekä veden ja koko kiinteistön sähkönkulutuksesta. Omakotitaloissa energian säästö on puhtaasti asuk- kaan käsissä. Esimerkiksi sähkön säästäminen onnistuu, kun tietää paljonko itse kuluttaa. Tämän jälkeen on helpompaa tunnistaa omat säästömahdollisuudet ja tehdä päätöksiä omista energiansäästötavoitteista. Pienilläkin asioilla on vaikutusta eikä asumisen muka- vuuksista tarvitse siltikään luopua. (Motiva, 2021.)

Energiatehokkuus kehittäminen on tällä hetkellä kustannustehokkain tapa vähentää hii- lidioksidipäästöjä. LED-valot ovat tästä hyvä esimerkki. Lisäksi uusien rakennusten ener- giaa pyritään tehostamaan jatkuvasti ja jo nyt tehdään nollaenergiataloja, tulevaisuu- dessa tehdään plusenergiataloja. Kuluttajien rooli omassa kotitaloudessa on suuri ja hei- dän valinnoillaan iso merkitys. Tulevaisuudessa vastuullinen energiankulutus, tuotanto ja varastointi tulee olemaan helpompaa kodin älykkäillä energijärjestelmillä. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2017b: 103.)

2.3.2 Asumisen energiankulutus

Se miten kotitalouksissa käytetään energiaa päivittäisten rutiinien ohella on monia ja näitä tapoja ohjaa moninaiset asiat. Energiaa kuluu lähes kaikkeen tekemiseen ja olemiseen, ruuan hankkimiseen ja säilyttämiseen sekä valmistamiseen, vaatteiden pesemiseen, itsensä pesemiseen, rentoutumiseen television äärellä ja niin edelleen. Tämän lisäksi on vielä kulttuurillisia eroja siinä, mikä on esimerkiksi miellyttävä asumisen eli kodin lämpötila. Myös esimerkiksi puhtauteen liittyvät normit ohjaavat meitä, miten ja milloin pesemme itsemme tai vaatteemme. Nämä kaikki ovat ihmisille päivittäisiä rutiineja ja siksi myös haasteena ja jopa esteenä käyttäytymisen muutokselle. (Apajalahti ym. 2019.)

Tilastokeskuksen julkaisut suomalaisten kotitalouksien energiankulutuksesta ulottuu vuoteen 2008 saakka, jonka jälkeen energiankulutuksen tilastoja on julkaistu vuosittain EU:n energiatilastoasetuksen (2014/431) mukaisesti. EU:n energiatilastoasetus vaatii erittelyn, jossa kotitalouksien energiankäyttö on jaoteltu tilojen lämmityksen, käyttöveden lämmityksen, ruuanvalmistuksen, sähkölaitteiden sekä saunan lämmityksen osalta erillisinä raportteina. Yhtenäinen raportointi edesauttaa Euroopan Unionin jäsenmaiden keskinäistä vertailua kohti hiilineutraalimpaa tulevaisuutta. Energiankulutuksen tilastointi on siis erittäin tärkeää ja tietoja käytetään myös julkishallinnossa sekä energia- ja ilmastopolitiikan valmistelussa sekä siihen liittyvässä päätöksenteossa. On kuitenkin syytä muistaa, että Tilastokeskus hyödyntää tilastoissaan useita eri tietolähteitä ja osa tiedoista joudutaan silti arvioimaan eli luvuissa saattaa esiintyä pientä virhemarginaalia. (Tilastokeskus, 2019.)

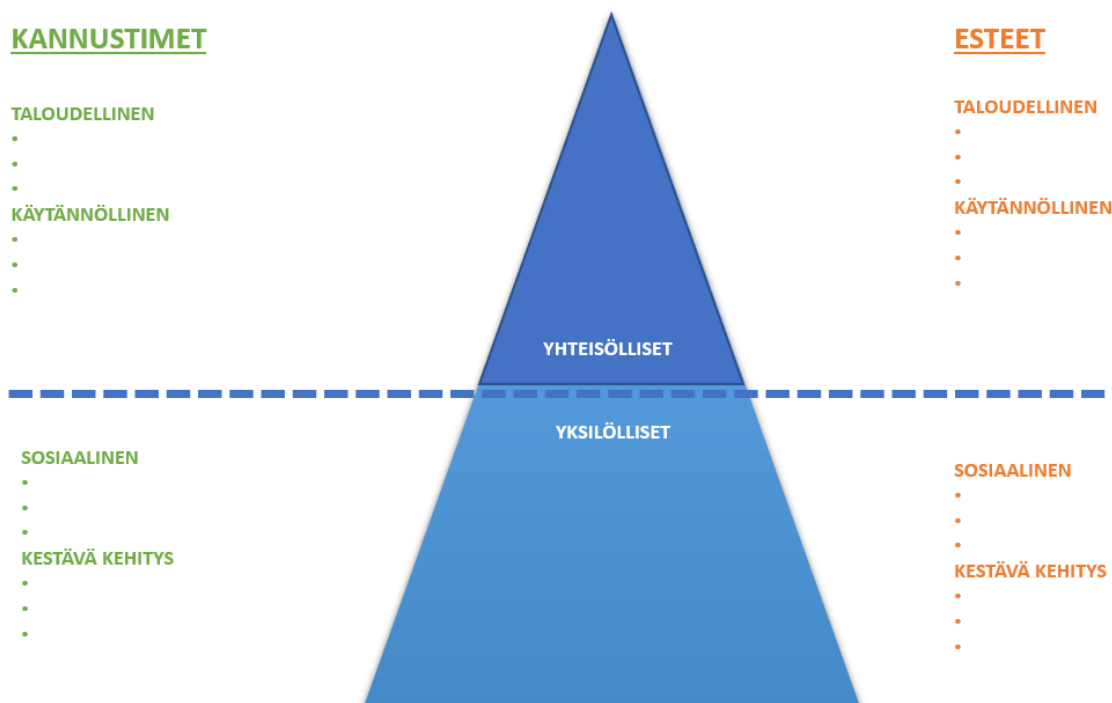
Kuvio 4. Sähkönkulutus sektoreittain 1970-2019 (Tilastokeskus, Energian hankinta ja kulutus, 2019)

Tilastokeskuksen asumisen energiakulutus-tilaston mukaan Suomen kotitalouksissa kulutettiin energiaa vuonna 2019 yhteensä n. 65 terawattituntia (TWh). 1 terawattitunti on 1 000 000 000 kilowattituntia (kWh), jota yksittäisten kotitalouksien energiankulutuksen seuraamisessa yleisesti käytetään. Energian kokonaiskulutuksen vuosittaisiin vaihteluihin vaikuttaa suurelta osin lämpötilavaihtelut. Esimerkiksi asuintiloihin käytetty lämmitysenergian kulutus laski vuonna 2019 noin 2 % aikaisempaan vuoteen verrattuna, mutta kotitalouslaitteiden kulutus pysyi 13 %:ssa edellisvuoden tavoin, vaikka niiden energiankulutus kasvoi. Sähkön osuus kokonaiskulutuksesta oli noin kolmasosa eli 22,5TWh. Tästä noin 46% kuuluu lämmitykseen ja noin 38% kuuluu eri kotitalouslaitteisiin kuten esimerkiksi pyykinpesukoneisiin. Jäljelle jäävä osuus lasketaan tilastokeskuksen mukaan kuuluvaksi veden ja saunan lämmittämiseen. (Tilastokeskus, 2019.)

2.4 Teoreettinen viitekehys

Tämä luku tiivistää teoreettisen viitekehysten, joka toimii pohjana tutkimuksen ensimmäiselle tavoitteelle muodostaa teoreettinen viitekehys jakamistalouden ja vastuullisen kuluttamisen käsitteistä. Tämän teoreettisen viitekehysten jälkeen voidaan vastata

tutkimuksen toiseen tavoitteeseen jonka tarkoituksena on tutkia mitkä tekijät edistävät yhteispesulan käyttöä ja mitkä mahdollisesti edistäisivät sitä.

Kuvio 5. Tutkimuksen teorettinen viitekehys

Kuvio 5. esittelee tutkimuksen teoreettisen viitekehysten. Kuvioon on määritelty jakamistalouden ja vastuullisen kuluttamisen käsitteistä Harmaalan ym. 2017 kuvioon 3. pohjatuva viitekehys jakamistalouden motiiveista. Motiivit tulee ensin jakaa neljään eri ulottuvuuteen jotka ovat taloudelliset, sosiaaliset, käytännölliset sekä kestävän kehityksen ulottuvuudet. Tutkimuksen toisena tavoitteena on tunnistaa yhteispesulan käyttöön liittyviä esteitä ja kannustimia. Ulottuvuudet on jaettu sekä niitä estäviin motivaatiotekijöihin, kuin niitä kannustaviin motivaatiotekijöihin. Tutkimuksen tavoitteena on löytää jokaisen ulottuvuden alle motivaatiotekijät, jolla voidaan vastata tutkimuksen kolmanteen tavoitteeseen liiketoiminnallisten kehitysehdotuksen määrittämisessä. Kuvion yläpuolella on jaettu yhteisöllisiin eli näkyviin ja yleisesti

tiedostettuihin motivaatioihin, jolla taloyhtiöiden yhteispesulaa kohdistuvaa käyttäytymistä voidaan arvioida ja kuvion alaosa on yksilöllistä kokemista, jotka määrittelee yksilön käyttäytymistä (Moisander, 2007). Näihin kohdistuvat motivaatiot on hyvä ymmärtää taloyhtiöpesuloita suunniteltaessa ja kehittäessä. Luvussa 4 kerätyn aineiston perusteella määritellään jokaisen ulottuvuuden esteen ja kannustimet sekä näiden motivaatiotekijät taloyhtiöpesuloihin kohdistuvassa verkkokeskustelussa.

3 Metodologia

Tutkimuksen tutkimusmetodiksi valittiin kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimusmetodi ja filosofisena viitekehyksenä fenomenologis-hermeneuttinen lähestymistapa. Tässä laadullisessa tutkimuksessa ei ole tarkoituksena luoda tilastollisia yleistyksiä, vaan tutkimuksessa pyritään kuvaamaan yhteispesuloiden käyttöön liittyviä asenteita ja pyrkiä ymmärtämään niitä (Tuomi & Sarajärvi 2002, 89). Tutkimuksen johtopäätöksissä on pyrkimys luoda kehitysideoita näiden pohjalta, jotta pesuloiden käyttöön kohdistuvia ongelmia voidaan tulevaisuudessa poistaa tai ainakin vähentää.

3.1 Laadullinen tutkimus

Laadullinen tutkimus jaotellaan usein tutkimuskirjallisuudessa teoreettiseen ja empiiriseen tutkimukseen. Tämä on ongelmallista, mikäli se ymmärretään pintapuolisesti. Esi-merkkinä, että empiirinen tutkimus on ainoastaan empiiristä vailla teoriaa, tai että teoreettisessa tutkimuksessa teoria yli korostuu. Tällainen tulkinta johtaa harhaa, koska yleisesti tutkimuksen tulisi sisältää ihmisjärjen tuottamaa tarkastelua eli olla luonteeltaan teoreettista. Eli laadullinen tutkimus ei voi olla teoriatonta, jos sillä on tutkimuksen status. Meitä kuitenkin sekoittaa arjessa nähtävät toteutetut gallupit ja selvitykset. On esimerkiksi harhaanjohtavaa ajatella, että iltapäivälehtien teettämät gallupit siitä, miten päin asettelet wc-paperirullan nauttisi samanlaista tieteellisen tutkimuksen statusta kuin fysiikan pyrkimykset todistaa pimeän aineen olemassaoloa. Eli yleisesti voidaan ajatella, että itse metodi taikka sen hallittu käyttäminen ei yksin tee varsinaista tutkimusta. (Tuomi & Sarajärvi, 2002.)

Havaintojen teoriapitoisuus, joihin tukeudutaan niin tutkimuksen perusteluissa, kuin laadullisen tutkimuksen kritiikissäkin, on yksi määrällisen tutkimuksen peruskulmakivistä. Tutkimuksen tuloksiin vaikuttaa havaintojen teoriapitoisuus eli se, minkälainen käsitys yksilöllä on ilmiöstä, millaisia välineitä sekä millaisia merkityksiä tutkittavalle ilmiölle annetaan. Tutkimustulokset eivät siis ole käyttäjästä tai havaintomenetelmistä irrallisia. Tämä tarkoittaa sitä, että ei siis ole periaatteessa

olemassa täysin puhdasta objektiivista tietoa, vaan koska tutkija päättää tutkimusasetelmansa oman ymmärryksen varassa, on kaikki tieto tässä mielessä subjektiivista. Teoriapitoisuus korostuu laadullisen tutkimuksen kaiken tutkimuksen lähtökohtana. Teoria voi olla, kuten tässäkin tutkimuksessa hyvää tai huonoa, mutta se liittyy ainoastaan tutkimuksen laatuun taikka laadukkuuteen, ei vastakkainasetteluun empiirisen tutkimuksen sekä teoreettisen tutkimuksen välillä. Lopuksi voidaan todeta, että vaikka laadullinen eli määrällinen tutkimus ei voi omia teoriaa itselleen, ei sitä voida myöskään hylätä. (Tuomi & Sarajärvi, 2002.)

3.2 Sisällönanalyysi

Sisällönanalyysi pyrkii erottelemaan aineistosta yhtäläisyyksiä ja eroja sekä erittelemään ja tiivistämään sisältöä. Sisällönanalyysi on tekstianalyysiä kuten diskurssianalyysi ja siinä tarkastellaan aineistoja, jotka ovat jo valmiiksi tekstimuotoisia tai sellaiseksi muutettuja. Tekstit, joita tutkitaan voivat olla käytännössä mitä vain: verkkokeskusteluja, kirjoja, päiväkirjoja, puheita tai haastatteluja. (Puusniekka & Saaranen-Kauppinen, 2006.) Sisällönanalyysi pyrkii muodostamaan tiivistetyn kuvauksen ilmiöstä, jonka tarkoituksena on kytkeä saadut tulokset aihetta koskeviin muihin tutkimuksiin sekä ilmiön laajempaan kontekstiin (Tuomi & Sarajärvi 2002, 105).

3.3 Aineiston hankinta

Yleisempiä laadullisen tutkimuksessa käytettyjä aineistonkeruumenetelmiä ovat kysely, haastattelu, havainnointi sekä erityyppisistä dokumenteista koottu tieto. Menetelmiä voidaan käyttää joko rinnan tai niitä voidaan myös yhdistää, riippuen tutkittavasta ongelmasta ja resursseista. Kun tutkitaan käyttäytymistä, jossa on aikomus käyttäytyä jollain tavalla, on soveliaista käyttää kysymiseen perustuvaa aineistonkeruumenetelmää. Silloin kun tutkimuskohteena on selvä vuorovaikutuskäyttäytyminen, on tarkoituksenmukaisinta käyttää havainnointiin perustuvaa aineistonkeruumenetelmää. Näitä aineistonkeruumenetelmiä voidaan käyttää myös määrällisissä tutkimuksissa. Mitä vapaampi on tutkimusasetelma, sitä luontevampaa on hankkia aineistoa havainnoinnista,

keskusteluista tai esimerkiksi omaelämänkerroista. Mitä strukturoidumpi on tutkimusasetelma, sitä enemmän edellytetään kokeellisia menetelmiä sekä strukturoituja kyseilyjä. (Sarajärvi & Tuomi, 2018.)

Laadulliseen aineistoon voidaan suhtautua kahdella eri tavalla. Ensiksi voidaan tehdä analyysiä lähtökohdasta, jossa selonteot tai muut vastaavanlaiset kertovat vääristelmättä todellisuudesta ja että todellisuudesta on mahdollisuus saavuttaa eri menetelmillä totuudenkaltaista tietoa. Toinen tapa on ottaa suhteellisempi lähestymistapa aineistoihin ja olettaa niiden olevan järjestetty sellaisiksi, millaisia ne juuri sillä hetkellä ovat tiettyä tarkoitusta silmällä pitäen. Se miten näihin tulee suhtautua, riippuu jälleen kerran omasta tutkimusintressistä ja -tavoitteesta. (Eskola & Suoranta, 1998.)

Aineistoa kerättiin ensisijaisesti käyttämällä hakusanoja ”taloyhtiön pesukone”, ”pesutupa” sekä ”pyykkitupa”. Pelkästään nämä hakusanat tuottivat runsaasti tuloksia eri keskustelufoorumeilta ja aineisto rajattiin edelleen koskemaan kolmea yleisesti tunnettua verkkosivustoa, jotka olivat Helsingin Sanomat, Ilta-Sanomat sekä Suomi24-keskustelufoorumi. Keskustelut, joita aineistossa käytettiin, ajoittuivat vuosille 2007-2021. Suurin osa aineistosta on vuosilta 2018-2021.

Anonymiteetin säilyttämiseksi aineistoa kerättiin ainoastaan julkisilta, kaikilta pääsyn salivilta sivustoilta. Koska kommentteja voi nykyään jättää anonyymisti, taikka nimimerkki anonyymi toistui usealla eri foorumilla sekä myös dialogissa, aineistojen esimerkeistä on poistettu nimimerkit kokonaan. Tämä myös siitä syystä, että koska analyysitapana on sisällönanalyysi, eikä diskurssianalyysi, ei nimimerkillä ole analyysin kannalta suurta merkitystä.

Muokkaamatonta aineistoa sopivasta keskusteluista kerättiin maaliskuussa 2021 ensin word-tiedostoon, joiden lopullinen sivumäärä oli 347. Näistä suurin osa koostui Suomi24-sivuston keskusteluista, jonka sivumäärä kokonaisuudesta oli 191. Tämän jälkeen luotiin Excel-taulukko, josta jokaisesta keskustelusta poimittiin kommentit

Harmaalan (2017) jakamistalouden neljään ulottuvuuteen. Keskustelut jaoteltiin neljään eri kannustimien ja esteiden ulottuvuuteen, jotka olivat taloudellinen, sosiaalinen, käytännöllinen ja kestäväkehitys. Näiden jokaisen ulottuvuuden sisällä luotiin vielä vastakainasettelu kannustimien ja esteiden kesken. Tämän jälkeen aineistoa rajattiin edelleen ja itse tutkimukseen nostettiin jokaisen ulottuvuuden motivaatiotekijöihin liitetty kommentti, jotka olivat tutkimuksen kannalta merkittäviä.

3.4 Aineiston analyysi

Kuten eri alan kirjallisuudet korostavat, että aineistosta esille nousseet teemat eivät synny itsestään tai ponnahta tutkijan silmille puolueettomana havainnointina. Kyse on aina tutkijan omasta aktiivisuudesta tutkittavan aineiston suhteen. Se mihin lopputulokseen kulloinkin päädytään, riippuu toki aineistosta, mutta ennen kaikkea tutkijasta. Eli samasta aineistosta voidaan tutkijasta riippuen löytää hyvinkin erilaisia tulkintoja (Tuomi & Sarajärvi, 2018).

Tutkielmassa analysoitiin sisällönanalyysin keinoin suomalaisten kerrostaloyhtiöiden pesuloihin liittyvää verkkokeskustelua vuosilta 2007-2020. Tulosten analysoinnin ensimmäisenä tavoitteena oli selvittää taloyhtiöiden yhteispesulaan käyttöön kohdistuneita tekijöitä. Tulosten toisena tavoitteena oli tunnistaa yhteispesulan käytön omaksumisen esteitä ja mahdollisia edistäviä motivaatiotekijöitä. Tulosten kolmantena tavoitteena oli tuottaa liiketoiminnallisia ehdotuksia, millä keinoin yhteiskäyttöpesulaan liittyviin ennakoluuloihin voidaan vaikuttaa ja luoda edellämainittujen tulosten perusteella taloyhtiöiden hallituksille sekä isännöitsijöille ehdotus taloyhtiöiden yhteispesuloiden toteutuksesta niin, että se ottaa huomioon tutkimuksessa esille tulleet asenteet ja ennakoluulot käytön esteenä.

Keskustelua aiheesta löytyy runsaasti eri sivustoilta, jonka vuoksi aineiston keruu rajattiin kolmeen tunnetuimpaan eri verkkokeskusteluita ylläpitävään sivustoon. Tutkimuksen kannalta suurin diversiteetti sisällönanalyysin kannalta löytyi Helsingin Sanomilta,

Ilta-Sanomilta sekä Suomi24-keskustelufoorumilta. Aineisto teemoitettiin ensiksi neljään jakamistalouden pääulottuvuuteen, jotka esitettiin luvussa kaksi. Ulottuvuudet olivat taloudellisen, sosiaalisen, käytännöllisyyden sekä kestävä kehityksen ulottuvuudet. Verkko keskusteluiden sisältöjä analysoidessa nousi jokaisen ulottuvuuden sisälle taloyhtiöpesuloihin sopivat motivaatiotekijät sekä kannustimien että esteiden osalta. Näiden motivaatiotekijöiden avulla saadaan kokonaisvaltaisempi käsitys siitä, minkälaisien aihepiirien sisällä keskusteluja käydään ja mitkä ovat näiden ulottuvuuksien suurimmat haasteet.

3.5 Tutkimuksen luotettavuuden arviointi

Tutkimuksen luotettavuus riippuu analysoidun datan määrästä ja sen oikeanlaisesta koodauksesta. Myös tutkijan oma tulkinta tutkittavan aineiston johtopäätöksistä on subjektiivinen, vaikka pyrkimys on tuki objektiiviseen tulkintaan.

Tutkimusmenetelmien luotettavuutta arvioidaan validiteetin ja reliabiliteetin käsittein. Validiteetilla tarkoitetaan, että tutkimuksessa on tutkittu sitä mitä on luvattu ja reliabiliteetilla sitä, että tutkimustulokset pysyvät samana, vaikka tutkimus toteutettaisiin uudelleen. Nämä luotettavuuden kriteerit ovat saaneet myös kritiikkiä, koska ne ovat syntyneet kvalitatiivisen tutkimuksen ympärillä ja myös niiden käsitteiden ala vastaan ainoastaan kvalitatiivisen tutkimuksen tarpeita. (Tuomi & Sarajärvi, 2002.)

Tutkijan tulisi pystyä tiivistämään kootun aineiston keskeinen sisältö tutkimusongelman näkökulmasta eli mitä kiinnostavaa sisältöä verkkokeskusteluista käyvät kuluttajat pyrkivät keskusteluillaan tutkijalle kertomaan. Aineiston tulkinta tulee tarkastella mahdollisimman irrallaan tutkijan omista ennakkokäsityksistä ja näkökulmista. Aineisto tulisi ajatella kokonaisuutena ja tiekarttana näistä saatuihin kehitysjatuksiin palveluiden kehittämisen kannalta. Lopputuloksena tulisi löytää ja havaita aineistosta tutkimuksen kannalta tärkeät seikat ja selvittää ovatko nämä löydökset kenties ristiriidassa tutkimuksen alkuperäisen tarkoituksen kanssa. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2006.)

Tutkija etenee laadullisen tutkimuksen tulkintojen osalta usein yksityiskohtaisista huomioista yleiseen. Tutkijan tulee analyysin pohjalta tehdä tulkintaa ja johtopäätöksiä tutkittavasta aiheesta suhteessa tutkimusongelmaan. Tehtiinpä tutkimuksen analysointi sitten minkälaisia apuvälineitä taikka menetelmiä käyttäen, niin tärkeintä on, että tutkija kuvaa miten hän on analyysiaan tehnyt ja perustelee myös valintansa. Tärkeä on tietää, miksi tutkija on mitäkin analyysin osalta tehnyt. Tämä helpottaa lukijaa analyysin seurannassa ja lukija pystyy myös arviomaan analyysin perustelut sekä uskottavuuden luotettavuuden arvioinnissa. (Günther, Hasanen & Juhila, 2021.)

Verkkokeskusteluja analysoitaessa tutkijan tulee ottaa huomioon myös trollaajat, joka on viittaa henkilöihin, jotka tahallisesti yrittävät provosoida keskustelua, taikka johdattaa sitä aihepiirin ulkopuolelle. Trollausta on myös mielikuvitukselliset keskustelun avaukset ja esimerkiksi tästä syytä tutkimukseen ei valittu vauva.fi-keskustelufoorumia, joka on tunnettu trollaajien keskuudessa. Koska saavutin mielestäni aineiston kylläntymisen eli saturaation, uskoin tunnistavani nämä kyseiset trollit keskustelujen sisältä ja jättämään ne aineistosta pois.

4 Taloyhtiöpesuloiden käyttöön liittyvän verkkokeskustelun tulokset

Tässä luvussa vastataan tutkimuksen toiseen ja kolmanteen tavoitteeseen. Tutkimuksen toisena tavoitteena on tunnistaa yhteispesulan käytön omaksumisen esteitä ja kannustimia. Tutkimuksen kolmantena tavoitteena on tuottaa liiketoiminnallisia ehdotuksia tunnistettujen kannustimien ja esteiden tuloksista. Tässä luvussa tutkitaan tarkemmin suomalaisten taloyhtiöpesuloiden ympärillä tapahtuvaa verkkokeskustelua. Keskusteluiden sisältö on jaettu sisältöanalyysin avulla eri jakamistalouden merkitysulottuvuuksien kategorioihin eli mitä taloyhtiöpesuloista puhutaan, jonka jälkeen tutkimuksen lopussa luodaan vielä tarkempi ja yksityiskohtaisempi jaottelu sisältöjen perusteella. Tämän avulla nähdään helpommin ne pääkohdat, jotka tällä hetkellä vaikuttavat estävän yhteispesuloiden käytön yleistymistä.

4.1 Taloyhtiöpesulan käyttöön liittyvät kannustimet

Taloudelliset kannustimet	Sosiaaliset kannustimet	Käytännöllisyyden kannustimet	Kestävänkehityksen kannustimet
<ul style="list-style-type: none"> •Hinta •Rahan säästö •Kulujen jakautuminen 	<ul style="list-style-type: none"> •Yhteisöllisyys •Naapurit •Meluhaitta •Siisteys 	<ul style="list-style-type: none"> •Tehokkuus •Pesutilat •Vuorojen varaus 	<ul style="list-style-type: none"> •Energian säästö •Asuinhuoneistosta huolehtiminen •Omistaminen

Kuvio 7. Taloyhtiöpesulan käyttöön liittyvät kannustimet

Kerätyn aineiston perusteella taloyhtiöpesulan käyttöön liittyvät kannustimet jaettiin Kuvion 7 mukaisesti. Kannustimet muodostuivat lähinnä puolustuspuheenvuoroista käyttöön liittyvien esteiden ollessa pääaihe lähes jokaisessa keskustelussa. Tästä syystä kannustimiin liittyvä keskustelu oli vaikeampi löytää verkkokeskusteluista ja tämä myös osoittaa tutkimuksen tärkeyden. Ihmiset havaittiin olevan kerätyn aineiston perusteella

todella ennakkoluuloisia ja lähes kaikki taloyhtiöiden yhteispesulaan liittyvä keskustelu oli lähtökohtaisesti negatiivista. Koska tutkimuksen kolmas ja viimeinen tavoite pyrkii löytämään liiketoiminnallisia kehitysehdotuksia, kannustimien tunnistaminen on tutkimuksen onnistumisen kannalta hyvin tärkeää.

4.1.1 Taloudelliset kannustimet

Taloyhtiöpesuloiden yksi suuri keskusteluaihe on raha. Paljonko taloyhtiöpesuloiden käyttö maksaa, kuka sen maksaa vai maksaako se mitään? Keskusteluista nousee esille, että kaikilla asukkailla ei ole tarkkaa tietoa siitä, maksavatko he käytöstä vai ei. Osa asukkaista pitävät pesulan käyttöä varsin edullisena, koska käytössä ovat myös kalliit ja laadukkaat pesu- ja kuivasukoneet. Toisaalta koetaan, että taloyhtiöpesula maksaa liikaa, eikä sen käytössä ole mitään järkeä. Myös se, että osa asukkaista kokee maksavansa toisten ja varsinkin toisten asukkaiden sukulaisten pyykinpesun, aiheuttaa voimakkaita mielipiteitä ja tunteita.

Taloudellinen kannustin käyttää niin sanottua maksutonta taloyhtiöpesulaa on vähintäänkin toimiva. Asukkailla, joiden taloyhtiössä pesutilan käytön kustannukset on sisällytetty vastikkeeseen tai vuokraan ovat selkeästi tyytyväisempiä käyttäjiä, kuin ne joiden taloyhtiöissä peritään erillinen maksu jokaisen pesukerran yhteydessä. Myös kynnys kokeilla taloyhtiön omaa pesutupaa madaltuu sen ollessa maksuton taikka ilman erillistä käyttömaksua.

"Meidän taloyhtiössä on pesuhuoneessa yhteiskäytössä pesukone jonka käyttö on ilmaista, kun oma koneeni meni rikki aloin käyttää talon pesukonetta, käytäntö voi olla erillainen eri taloyhtiöissä."

"Taloyhtiössämme on ilmainen pyykkitupa. Pyykki ajat yhdessä sovittu, myös muut säännöt. Jos joku pesee väärällä vuorolla pyykkiä, on sovittu että pyykit voi huoletta nostaa pois. Porukat pesee jälkensä ja uudet asukkaat kummissaan miten meillä toimii homma niin hyvin. En tiedä, mutta parikytä vuotta on näin mennyt."

”Meillä on maksuton pesutupa taloyhtiössä, yleensä aina pääsee pyykille kun haluaa. Ellei just sillä hetkellä niin samana päivänä aina. Useimmilla on oma pyykkikone huoneistossaan mutta minusta ei järkeä kun maksutta saa pestä ja pesuhuone on 50-luvun talossa muutenkin pieni. Siistiä on ja sunnuntainakin saa pestä.”

”Meidän taloyhtiössä on ilmainen pesutupa, toki käytösäännötkin löytyvät ja niitä on noudatettava (pesuaika viikon jokaisena päivänä aamuseiskan ja iltakymmenen välillä, yhden vuoron maksimipituus neljä tuntia ja viikon vuorojen yhteenlaskettu enimmäisaika 16 tuntia). Toimii kuin unelma, nekin asukkaat joilla on oma pesukone pesevät pikkupykit sillä mutta liinavaatteet ja vastaavat pesutuvassa, mikä onkin erinomainen asia talossa jossa on painovoimainen ilmanvaihto.”

Myös rahan säästäminen kuuluu taloyhtiöpesuloiden taloudelliseen kannustimeen. Oman pesukoneen hankinnasta luopuminen ja siitä aiheutuva rahansäästö voidaan myös ajatella kuuluvan kuviossa 7. nähtyyn kestävän kehityksen ulottuvuuteen, jossa yhtenä motivaationa on omistuksesta luopuminen.

”Pienessä taloyhtiössä koneet pyykinpesuun valmiina joten ei tarvitse omistaa omaa konetta, sellaisen toki saisin kun joka kuukausi jää noin 150€ säästöön tuista joten saa vaikka minkälaisen asennuksineen, toki jos tuhlaa rahojaan saattaa olla ettei rahat riitä 200-300€ pesukoneeseen. Itse aiheutettuja ongelmia. Terv- Nuorimies kenellä jää tuista 440€ omaan käyttöön.”

”Huoneistokohtainen mittari, asun yksin, 3 kk vesilasku n. 20 euroa. Se, että mulla ei ole pesukonetta (taloyhtiöllä on pesutupa) eikä tiskikonetta varmaan pitää laskun pienempänä.”

Taloyhtiöpesuloiden taloudellisten kannustimien kolmanneksi ja viimeiseksi motivaatioksi osoittautui pesutilojen käyttökustannusten jakaminen muiden asukkaiden kesken.

Käyttökustannusten jakautuminen aiheuttaa paljon vastakkainasettelua. Suurimmaksi osaksi kerätyn aineiston perusteella, asukkaat kokevat kollektiivisen maksujen jakautumisen epäreiluna, mutta aineisosta löytyi myös käyttäjiä, jotka kokivat kustannusten jakautumisen oikeudenmukaisena ja järkevänä.

”Tässä taloyhtiössä yhtiövastike ilmoitetaan osaketta kohden, se myös peritään osaketta kohden. Kerrostalossa kun on niitä neliöitä myös yhteisissä tiloissa {varastot, saunat, kuivaushuoneet, rappukäytävät, kylmäkellari, kerhohuoneet, pyörävarastot, vauvavarastot, urheiluvälinen varastot, WC- saunaan, siivojien huone pannuhuone + talotekniikka, varastoja taloyhtiön tarvikkeille } eikä nämäkään neliöt ilman kuluja hoidu.”

”Kaikki käyttävät vettä, kaikki maksavat veden käytöstä;)”

4.1.2 Sosiaaliset kannustimet

Toisena ulottuvuutena kerätyistä aineistosta erottuu sosiaaliset kannustimet. Sosiaaliset kannustimet ja esteet ovat tutkimuksen lopputulosten kannalta merkittävässä roolissa, kun vastataan tämän tutkimuksen kolmanteen tavoitteeseen liiketoiminnallisten kehitysehdotusten osalta.

Naapureiden tunteminen, varsinkin kasvukeskuksissa, ei ole enää itsestään selvää. Kerrostalossa voi asua vuosikausia niin, ettei tapaa kasvokkain seinänaapuriaan, saati muita taloyhtiössä asuvia naapureitaan. Tästä syystä myös kommunikointi naapureiden kesken jää usein taloyhtiön hallitukselle tai isännöitsijälle, joka niin ikään aiheuttaa säröjä naapurisopuun. Pääkaupunkiseudulla on kuitenkin syntynyt yhteisöllisyyteen tähtääviä taloyhtiöitä, koska asukkaat kaipaavat yhä enemmän tätä kaiteissa ollutta yhteisöllisyyttä. Voidaan jopa sanoa hieman nousevaksi trendiksi se, että etenkin nuorten aikuisten keskuudessa ollaan esimerkiksi ylpeitä omasta saunavuorostaan. Myös taloyhtiön pesulaan voidaan ajatella kuuluvan tähän yhteisöllisyyden kokemisena ja aistien herättämiseen pesukoneiden pyöriessä samalla kuin luetaan tai kuunnellaan esimerkiksi kirjaa.

”Kyllä naapurit kannattaa tuntea asumismuodosta riippumatta. Helpommin huomioivat jos käy kutsumattomia vieraita (varkaita). Myös tervehtiminen kuuluu hyviin tapoihin, vaikka naapureista ei muuten välittäisikään.”

”... Yksi kiva naapuri on jäänyt mieleen. Oltiin usein samaan aikaan ja pyykkituvassa ystävyys alkoi. Jaettiin elämän ilot ja surut. ❤️ On se kumma, kun joidenkin pitää tehdä yhteisistä tiloista vaikeeta... Saunavuorojen noudattamisesta ym. Puhumattakaan. Miksi ei voi olla ystävällinen ja noudattaa sääntöjä ja jättää paikat siistiksi.. Olis kaikille mukavaa. Hirveää toisten kyttäämistä ja Marina..”

”Kuulin tänään bussissa naisten juttuja pyykkituvan käytöstä. Yksi siinä kertoili, että heillä joku asukas vahtii toisten pyykinpesuja, ettei vain tuo kakaroittensakin pyykit talon pesukoneeseen. Toinen sanoi että hänelle ennen joulua yksi talon asukas tuli pesutupaan kysymään kenen pyykejä peset. Sellasta se kerrostaloelämä, tai rivitalot sama juttu.”

”Kun vielä kavin usein Suomessa ja käytin kerrostalon pyykitupaa, ei mitään ongelmaa koskaan ollut. Eipa paljon muita pyykkareitakaan näkynyt olevan. Tykkasin pyykkituvasta kovasti, sai rauhassa pesta, kuivata ja lingotakin, jota erityisesti rakastin. Oli oma rauha ja tilaa toimia. Talossa ei paljon lapsiperheitä tai edes vuokralaisia asunut, vanhempaa kansaa asui omistusasunnoissaan. Näytti ihmisillä olevan omat pesukoneet, jotka sitten jotkut porisivat ja hakkasivat kaikkina vuorokaudenaikoina keittioni seinan takana”

Lähes jokainen taloyhtiön rakennus on uniikki eli ainutlaatuinen ja tästä syystä myös näihin rakennetut pesutilat ja niistä kantautuva ääni taloyhtiön asuntoihin poikkeaa toisistaan. Taloyhtiöstä riippuen taloyhtiöiden pesutilojen käyttö aiheuttaa osalle asukkaista meluhaittaa ja aiheuttaa kritiikkiä. Toiset asukkaat ovat herkempiä yhteisöllisen asumisen aiheuttamista äänistä kuin toiset ja siksi myös elämiseen kuuluvia ääniä puolustettiin verkkokeskusteluissa voimakkaasti.

”Onhan se kyllä kamalaa, että ihmiset haluavat pyykätä itselleen puhtaita vaatteita ihan vaan toisten kiusaksi!”

”Onneksi meidän pesutupa saunoineen on eri rakennuksessa varsinaisten asuntojen suhteen, joten ei häiritse ketään, mutta toivon silti, että joku toinenki ei ole keksinyt samaa pyykkipäivää. Joskus on ollut koneelle tunkua., kun on paljon asiakkaita, vaikka toiset käyttävätkin pesupalvelua, jossa pyykit tuodaan sitten kotiovelle pestyinä ja mankeloituna.”

” Kannattais vähän katsoa, mitä asunnon ympärillä on ennen hankintaa. Pesutupa, hissi, autohalli yms. pitävät aina ääntä, jota ei voi rajoittaa tai kieltää. On vaan kärsittävä.”

”On todella paras kannanotto tähän ketjuun. Nuo kaikki laitteet ja niistä lähtevät äänet kuuluvat päiväaikaiseen asumiseen ja niistä on turha urputtaa, kannattaa tosiaan ostessa kämppää tai muuttaessa vuokralle, ottaa em. asiat huomioon.”

”Niin. Koneitahan käytetään päiväsaikaan. Ne on vaan siedettävä. Yömelua ei tarvi kuunnella”

Taloyhtiöpesuloiden pöly ja epäsiisteys ovat monille asukkaille liikaa ja tästä syystä eivät suostu käyttämään yhteisiä pesutiloja. Monissa taloyhtiössä yhteistilojen niin sanonut pelisäännöt ovat epäselviä ja käytäntöjä siisteyden ylläpidosta on erilaisia. Verkkokeskusteluista kerätyn aineiston mukaan suosituksi tavaksi huolehtia yhteisentilan siisteydestä on huolehtia siitä itse. Usein taloyhtiöissä on ostettu ulkopuolinen siivous huolehtimaan yleisten tilojen siisteydestä, mutta esimerkiksi pyykkitupa ja siellä käytettävät kuivauskoneet tuottavat runsaasti pölyä jo yhden päivän aikana. Viesti kannustamisen motivaation näkökulmasta oli selkeä: kun käytät tiloja, siivoa jälkesi seuraavaa käyttäjää varten.

”Meillä on sopimuksessa kerran viikossa siivous. Jos kuivaushuone on täynnä niin sinne ei mennä pölyttämään. Kuivauspuhallin irrottaa tekstiileistä pölyä jo päivässä ja siksi meillä on kuivauslasta, jolla pölyt saa kerättyä rikkalapioon. Toimii.”

”Ennenmuinoin osattiin paremmin kunnioittaa toisen omaa ja oli itsestään selvää pitää huolta yhteisistä asioista. Nyttemmin on ihan tavallista, että yhteisessä pesutuvassa ei edes ikiomia jälkiä siivota. Olisi suotavaa pestä pyykki ja jättää paikat valmiiksi seuraavalle - mutta yleensä se menee niin, että joku ensin siivoaa edellisen jäljet ja lopuksi omansa ja joku ei siivoa mitään. Mielestäni käyttöohjeet ja säännöt tulisi aina uusille asukkaille kertoa ja myös lukea siellä paikanpäällä ja tärkeää niissä on selittää miksi mikäkin asia tehdään niin. Esim. pesukoneiden luukut jätetään pesun jälkeen auki, jotta kone kuivuu ja pysyy raikkaana. Kuivurin suotimet puhdistettava, jotta kone saa ilmaa ja jak-saa käydä. Jossei perustelua asiaan tiedä, ei ymmärrä miksi niin pitäisi tehdä ja jää helpommin tekemättä. Lattioita saa lakaista lienee myös tehokkaampi kuin lakaise lattiat?”

”Anteeksi nyt vaan, mutta jos päätät asua kerrostalossa ja käyttää yhteisiä pesukoneita, niin raaka fakta on vaan et meillä kaikilla on aikalailla erilainen ymmärrys siitä mikä on siistiä. Monelle se on aika eri juttu. Otat rätin käteen ja pyyhkit sen koneen. Aikaa kuluu ehkä 1.30min. Ottakaa iisii ihmiset”

”Vaikka rappu/ kerrossiivooja siivoaisi kerran viikossa, niin jokaisen pyykinpesuhuonetta käyttävän tulee siivota jälkensä. Pesutuvan käyttöohjeet esille ja tarkkailu kuka pesee ja kenen pyykkiä. Sitten isännöitsijä antamaan huomautus sille, joka poikkeaa käyttöohjeista. Asukkaat eivät anna huomautuksia toiselle asukkaalle.”

4.1.3 Käytännöllisyyden kannustimet

Kolmantena kannustimen ulottuvuutena kerätyn aineiston perusteella voidaan todeta käytännöllisyyden kannustimet. Käytännöllisyyden kannustimet tarkoittavat kaikkea sitä käytännöllisten näkökulmien ja tapojen esille tuomista, jota taloyhtiöpesulan käyttö

aiheuttaa. Käytännöllisen kannustimien motivaatioita ovat esimerkiksi vaivaton ja helppo pesuvuorojen varaus, toimivat ja tehokkaat koneet sekä esimerkiksi pesutilojen käytännöllisyys. Käytännöllisten kannustimien lisäämiseen voidaan hyödyntää toisessa luvussa määriteltyä tuuppausta eli nudgea. Tekemällä pesutuvan käytöstä helppoa ja vaivatonta, voimme olettaa käyttöasteen kasvamista.

*”Tämä olikin yksi kriteeri fajjan ostaessa asuntoa, hän ei halunnut sinne pesukonetta vie-
mään vähiä neliöitä.”*

*”Minä käyn pyykkituvalla. Isot koneet, iso tila. Saa kuivattaa kuivaushuoneessa isot ja
pienet pyykit. kuivuu nopeasti. En tykkää pyykkilaineista kotona. Joillakin vakiokalus-
teena olohuoneessaan. On meillä ilmainen palvelu.”*

*”En ymmärrä. Olen asunut pääkaupunkiseudulla vuokratalossa ja osaketalossa, eikä pe-
sutuvan käytössä ole ollut mitään ongelmia. Pesty pyykki kuivausrumpuun tai kuivaus-
huoneeseen ja mankelointi jos on tarpeen. Ei kodissa liputusta, vaan puhdas pyykki suo-
raan kaappiin. Kätevää. Nykyisessä kotitalossani ei tätä mahdollisuutta ole joten ikävöin
nopeita ja tehokkaita talopesuloiden koneita”*

*”Jaa-a. Tässä on 20 vuotta asuttu eri taloyhtiöissä, joissa kaikissa on hyvä pyykkitupa.
Tarvetta omalle koneelle ei ole ollut.”*

*”Minä käyn pyykkituvalla. Isot koneet, iso tila. Saa kuivattaa kuivaushuoneessa isot ja
pienet pyykit. kuivuu nopeasti. En tykkää pyykkilaineista kotona. Joillakin vakiokalus-
teena olohuoneessaan. On meillä ilmainen palvelu.”*

Taloyhtiöpesuloita poistetaan käytöstä yleensä esimerkiksi putkiremontin yhteydessä, jos käyttöaste on ollut vähäistä. Käytöstä poistetuista pesutiloista voidaan esimerkiksi rakentaa asukkaille lisää varastotilaa tai ottaa tilat muuhun yhteiseen käyttöön. Julkinen keskustelu taloyhtiöpesulasta on varsin vähäistä, varsinkin kun ottaa huomioon asian

arkisuuden. Taloyhtiöiden yhteisöllisyyden ja asukkaiden välisen kommunikoinnin puuttuessa taloyhtiöstä poistetaan pesutiloja pois käytöstä, vaikka osa asukkaista sitä haluaisikin käyttää.

”Oikea ja jättiluokan ongelma on se, että jokin käsittämätön trendi on poistanut talopesulat asunto-osakeyhtiöistä. Pyykinpesu kuuluu arkielämän perushuoltoon, pikkupyykin lisäksi myös lakanoiden, tyynyjen ja peittojen pesu. Missä ne pestään ilman kunnon talopesulaa? Ja missä ne kuivatetaan? Asunnossako?”

”Tälle järjettömyydelle ei löydy mitään ymmärrettävää selitystä. Palauttakaa ne talopesulat, ja rakentakaa sellaiset sinne, mihin sen vielä jälkikäteen voi rakentaa.”

”Tämän taloyhtiön hallituksella ei ole ihan kaikki muumit kotona. Vaihtakaa hallitus. Yhtiöjärjestyksessä ei välttämättä ole mainintaa pesutuvasta ja kuivaushuoneesta, mutta hyvien jatkuvassa järkevässä käytössä olevien tilojen uhraaminen varastoksi on silkkaa typeryyttä. Hyvä talopesula on asumisen luksusta.”

Pesuvuorojen ja pesutilojen varaus ja siihen liittyvät säännöt sekä niiden noudattamatta jättäminen ovat yksi perinteisimmistä aiheista, jotka saattavat toimimattomuudellaan lisätä asukkaiden välistä kitkaa. Pesuvuorojen varauksen logiikalle ei kerätyn aineiston perusteella näyttänyt olevan yhteneväisyyttä. Osassa taloyhtiöissä ei varausten suhteen esiinny ongelmaa, kun taas toisissa taloyhtiöissä ongelmat ovat niin suuret, että ihmiset jättävät myös siksi käyttämättä oman taloyhtiönsä pesutupaa. Suurin ongelma on se, ettei varausjärjestelmään ja sen toimivuuteen ole kiinnitetty tarpeeksi huomiota ja tästä syystä ristiriitoja syntyy. On kuitenkin taloyhtiöitä ja asukkaita, jotka eivät koe pyykituvan varauksen tuottavan minkäänlaista ongelmaa.

”Kuivausrumpu toki on, kuivaushuonetta ei. Näin poikamiehenä kaksi kahden tunnin vuoroa viikossa riittää mainiosti ja pyykit voi kuivausrummun aansiosta taitella suoraan

kaappiin. Muutaman kuukauden välein kun pitää pestä verhot tms. niin sitten yksi kolmen tunnin vuoro.”

”Talossa jossa asun on pyykkitupa, kuivaushuone ja mankeli. Tää on 12 kerroksinen talo. Koskaan ei ole ollut ongelmia pyykinpesun kanssa, eikä kuivattamisen. Hyvin ovat sujuneet pyykkivuorot ym. Jokainen hoitanut hyvin oman vuoronsa ja paikat sekä koneet siiteinä. Mitään sanomista ei ole ollut ikinä.”

”Tuntuupa oudolta lukea pyykkitupa juttuja. Meillä sujuu hyvin. Suht uusi talo. Aikaa 2 tuntia pyykkäilyyn. Hyvin riittää. 2 konetta ja kuivausrumpu. Mankeli. Varaus tauluun omalla ”lukolla”.”

”No sitä en nyt pidä pahana, jos joku pesee silloin tällöin vanhojen vanhempiensa tai kiireisten muualla asuvien lastensa pyykejä. Jos on varannut vuoron, mitä se muille kuuluu, kenen pyykejä siellä pesee. Sen sijaan koneiden rikkominen pesemällä mattoja ym. on raivostuttavaa. Meillä tämä ratkaistiin niin, että hommattiin pesetupaan sellainen kone, jossa voi pestä mattoja. Aikatauluista pitää tietysti ehdottomasti pitää kiinni, ja se puoli on meillä toiminut yleensä. Joskus on joku jättänyt kuivaushuoneeseen pyykit ylijään, mutta ollaan sääntöihin nyt kirjattu, että silloin voi pyykit ottaa naruista ja heittää kuivaushuoneen nurkkaan.”

4.1.4 Kestävän kehityksen kannustimet

Neljäntenä ja viimeisenä kannustimen ulottuvuutena verkkokeskusteluista nousi esille kestäväkehitys. Kestävän kehityksen kannustin on ollut tämän tutkimuksen yksi alkupe-
räisistä motivaatiotekijöistä ryhtyä tutkimaan taloyhtiöpesuloiden käyttöä ja siihen liitettyä keskustelua vastuullisuuden näkökulmasta.

Yhdeksi kestävä kehityksen kannustimen motivaatioksi nousi pesukoneiden aiheuttama energian kulutus. Useimmissa taloyhtiöiden yhteisissä pesutiloissa pesukoneisiin tulee

sekä kylmä- että kuumavesi. Pesukoneen ei siis tarvitse erikseen lämmittää vettä ja jotta tämä itsessään vähentää pesuohjelmien energiankulutusta merkittävästi. Myös käytännöllä yhteisiä pesutiloja, pestään yleensä täysiä koneellisia, jolloin pyykinpesu on tehokasta. Lisäksi taloyhtiöiden yhteiskäyttöön tarkoitettujen pesulaitteiden kooltaan suurempia, jolloin pesukertoja tarvitaan vähemmän.

”Miksi omistaisin sähköä syövän ja vettä kuluttavan laitoksen? Pesutupa on aivan ehdoton taloyhtiöstä ja se toimii välillä jopa sosiaalisten juttujen paikkana kun osakkaat ja asukkaat kohtaavat toisiaan. No, mä olen paljasjalkainen suurkaupunkien asukki ja omakoti- tai rivitalo, oon mua ei saa todellakaan helpolla, hulinaa, tutinaa, tötinää pitää olla aina ympärillä ja ruuhkia, I'm lovin' it. :)”

”Olen asunut tässä VVO:n (Lumon) asunnossa vuodesta 1999 ja ei ole ollut tuollaisia ongelmia pyykkituvan kanssa; tosin en käytä kuivaushuonetta. Kaikki sujuu. Pesutuvassa on kaksi isoa pesukonetta ja kuivausrumpu. Vuorovarauskirja on toiminut hyvin, ehkä pari kertaa koko tänä aikana olen joutunut odottamaan hetken, kun edellisen pyykki ei ollut valmis. Meillä saa varata korkeintaan 3 tuntia yhdellä kerralla ja kuivausrumpu on vuorovaraajan käytössä vielä tunnin viimeisen varatun ajan jälkeen. Pyykitupa on käytettävissä 07:00 - 22:00. Sinne on myös erillinen avain, joita saa yhden / huoneisto, NykYTEKNIKALLA on helppo ja suht halpa hoitaa esim. se ettei ovi aukea kuin sallittuina aikoina. Tietysti kaikki on kiinni asukkaiden kunnioituksesta toisia kohtaan että käytettävissä olevia koneita kohtaan. Meillä asukkaat vielä ymmärtävät kumpi parempi ilmainen pyykkitupa vai ei minkäänlaista pyykkitupaa ja oma pikkukoneräppänä pienen kylpyhuoneen nurkassa kasvattamassa sähkölaskua.”

Toisena kestävä kehityksen motivaationa nousi esille omasta asunnosta huolehtiminen. Etenkin pyykin kuivaus lisää sisäilman kosteutta ja vaikuttaa näin ollen myös asunnon rakenteisiin, varsinkin jos pyykin kuivaus tapahtuu muualla kuin tiloissa, jossa on asianmukainen kosteuden eristys. Lisäksi jokainen pesukone, joita asunhuoneistoista löytyy, lisää mahdollisen vesivahingon riskiä.

”Kohta pari vuotta on tullut käytettyä pyykitupaa, kun sekä edellisessä että tässä nykyisessä taloyhtiössä sellainen on. Mukavaa kun ei tarvitse tuoda märkää pyykkiä kotiin kuivumaan, sillä kuivaushuonekin löytyy, tosin melko pieni, kolmen (10kg) koneellisen / asukkaan pyykit juuri mahtuvat.. Vaan eipä tarvitse myöskään huolehtia mahdollisista vesivahingoista kun konetta ei kotona ole, tiskariakaan. Ensi viikolla taitaakin olla aika taas värillinen pyykki pyörittää..tai seuraavalla. 2-3 koneellista/kk, eli eipä tuolla hirveästi olisi omalla koneella käyttöäkään.”

”Lisäksi asuntohen sisäilman kosteus ei vaikuta rakenteisiin haitallisesti, kun pyykki kuivataan hallitusti kuivaushuoneessa. Ei edes tarvitse omistaa pesukonetta.”

”Ei ole pesukoneen osto käynyt mielessäkään 1,5 vuoteen.. kuten ei myöskään astianpesukoneen. Eipä ole huolta vesivahingoista.”

Kolmantena ja viimeisimpänä vastuullisen kuluttamisen kannustimen motivaationa havaittiin omistaminen. Tehokkain tapa hillitä tapahtuvaa ilmastonmuutosta on lopettaa kuluttaminen tai ainakin radikaalisti vähentää sitä. Siksi voidaan myös pohtia, onko jokaisen järkevää omistaa oma pesukone, jos taloyhtiöstä löytyy kaikkien käyttöön tarkoitettu taloyhtiöpesula. Lisäksi ammattikäyttöön tarkoitetut pesulaitteet ovat merkittävästi laadukkaampia kuin kuluttajille tarkoitetut pesulaitteet. Käyttämällä taloyhtiön pesulaitteita, joita huolletaan säännöllisesti, säästyy myös ikäviltä yllätyksiltä pesukoneen hajotessa.

”Jaa-a. Tässä on 20 vuotta asuttu eri taloyhtiöissä, joissa kaikissa on hyvä pyykitupa. Tarvetta omalle koneelle ei ole ollut.”

”Meillä on maksuton pesutupa taloyhtiössä, yleensä aina pääsee pyykille kun haluaa. Ellei just sillä hetkellä niin samana päivänä aina. Useimmilla on oma pyykkikone

huoneistossaan mutta minusta ei järkeä kun maksutta saa pestä ja pesuhuone on 50-luvun talossa muutenkin pieni. Siistiä on ja sunnuntainakin saa pestä.”

”En viitsi hankkia uutta konetta, kun talossa on hyvä kone ja saattaa olla, ettei kuukauden aikana pese kukaan muu kuin se äijä ja minä. Olen kuullut aika monta tarinaa siitä, miten koneet hajoavat, kun takuu-aika on ummessa.”

”Tervetuloa nykyaikaan. Taloyhtiön pesukone on päältä ihan samanlainen kuin kotikonekin, mutta sisältä huomattavasti vahvempi ja siihen tulee erikseen kuuma ja kylmä vesi. Hintakin oli 500 €:n sijaan 3500 €, mutta on kestänyt jo monta vuotta.”

4.2 Taloyhtiöpesulan käyttöön liittyvät esteet

Kuvio 8. Taloyhtiöpesulan käyttöön liittyvät esteet

Kerätyn aineiston perusteella taloyhtiöpesulan käyttöön liittyvät esteet jaettiin Kuvion 8 mukaisesti. Yleinen negatiivinen suhtautuminen taloyhtiöpesuloihin ja yhteiskäyttöön liittyen pyykinpesuun oli varsin voimakasta. Käyttöä estäviä tekijöitä oli helpompi havaita kuin kannustimia. Ylipäänsä ihmisten on helpompaa kirjoittaa anonymisti negatiivisia asioita, kuin positiivisia. Varsinkin kulttuuristen erojen kohdalla on pakko todeta, että vihapuhe ylitti useassa keskustelussa sen rajan, että ne jätetään tämän tutkimuksen osalta

käsitlemättä. Lopuksi voi vain todeta, että taloyhtiöpesuloihin kohdistuvat ennakkoluulot ovat hyvin vahvoja ja niiden murtamiseen ja kannusteiden lisäämiseen kannattaa tulevaisuudessa kiinnittää enemmän huomiota.

4.2.1 Taloudelliset esteet

Ensimmäisenä esteenä todetaan taloudelliset esteet. Yhteiskäyttöpesuloiden hinnoittelu on hyvin taloyhtiökohtaista ja voidaan todeta, ettei selkeää yhtenäistä linjaa ole juurikaan. Jokaisessa taloyhtiössä on oma tyyli veloittaa yhteisten pesutilojen käytöstä. Useimmissa taloyhtiöissä kulut jaetaan asukkaiden kesken joka vuokrissa tai yhtiövastikkeessa ja varsinkin tämä koetaan useassa keskustelussa epäilelliseksi. Osassa veloitetaan käyttömäärän mukaan kerran kuukaudessa tai kertamaksu pitää suorittaa ennen jokaista pesukertaa. Kustannusten jakautuminen ja veloitus on yksi tärkeimmistä asioista kiinnittää huomiota taloyhtiöpesulaa suunniteltaessa. Jos laskutus ei toimi tai se koetaan hyvin epäilelliseksi, voi taloyhtiöpesulan toiminta olla haastavaa.

”Voi mahdoton, että ihan pitää kerätä muovikassillinen pantillisia pulloja ja tölkkejä, että saa pyykättyä taloyhtiön pesutuvassa! Kaikki taloyhtiöt eivät edes peri maksua pesutuvan käytöstä erikseen.”

”3 euroa koneellinen pesutuvalla, mielestäni aivan liian kallista. Ostin oman koneen kyseisen seikan takia.”

Yhteispesulan käyttömaksuja verrataan suhteessa oman koneen hankintaan ja näin ollen hinta on tärkeämpi kuin pesukoneen teho ja koko tai muu kestävä kehityksen motivaatio. Seuraavat esimerkit sopivat myös kestävä kehityksen esteiden motivaatioihin, kun aiheena on pesukoneen omistaminen. Koska seuraavissa esimerkeissä hinta määrittelee lopulta sen, onko omistaminen kannattavaa, nämä esimerkit sijoitettiin tutkimuksessa taloudellisen ulottuvuuden esteisiin.

"Meidän taloyhtiössä maksaa pesutuvan käyttö 1,50€/h siinä ajassa pesee köyhän kyllä pyykit, kunnes saa hommattua jonkun halvan tai ilmaisen pesukoneen itselle."

"Jos joka päivä peset pyykkiä tulee maksamaan $30 \times 5 = 150$ eur noin kuukaudessa, eli se pitäisi tulla toimeentulotuesta täysin. Jos saa kertasummalla 400eur jolla saa itselle uuden pesukoneen, tulee jo 3:ssa kuukaudessa halvemmaksi kuin taloyhtiön koneen vuokraaminen."

"Täs talossa on kone mutta sen käyttö maksaa. Laskin että se maksaisi vuodessa 450 euroa minulle. Pesukone kestää 10 vuotta ainakin joten kannattaa ostaa oma."

Asukkaiden kokema kustannusten epätasainen jakautuminen nostaa tunteita monissa eri keskusteluissa. Kun veloitus ei tapahdu kertaluonteisesti käytön yhteydessä taikka pesutuvan käytön määrää ei vaikuta jyvitettyyn kustannuksiin, monet asukkaista kokee tilanteen olevan epäreilu. Lisäksi jos tilan käyttöä ei valvota miltään osin, saattaa esiintyä väärinkäytöksiä ja ainakin tulla tunne, että oman yhtiön pesutiloja käyttää muutkin kuin oman talon asukkaat.

"Meillä taloyhtiössä on suuret vesimaksut!!! Ei ole oikein että kaikki maksaa, vaikka eivät käyttäkää. Taloyhtiössä asuntoja 110 ????? On kallista."

"Meidän kerrostalossamme on aina ovet auki pesutupaan ja kuivaushuoneeseen. Maksaa saa omantunnon mukaan!!! Ei ole oikein muita kohtaan. Kuka maksaa??"

"Vieraat eivät maksa vastiketta, jolla koneet korjataan. Kukin peskään omassa talossaan pyykkinsä."

Kun keskustelua käydään siitä, miten taloyhtiön pesulan rahastus tulee hoitaa, ei siihenkään löydy suoraan oikeanlaista vastausta. Kun toiset haluaisivat luoda järjestelmän,

jossa jokainen maksaa pesukoneiden käytöstä kertaluonteisesti, saa esimerkiksi erillinen rahastusjärjestelmä runsaasti kritiikkiä.

”Rahastin asennettuna maksaa tuhat euroa. Sitten tulevat ne hallinnointikulut muutamman kympin kuussa. Lisäksi laite ei toimi maailman tappiin vaan vaatii huoltoa ehkä muutaman satasen vuodessa. Kolikkokoneeseen ei tarvitse kuin työntää tulitikku ja sen jälkeen rahakanava pitää purkaa. Töineen tunti pari. Rahastimessa on paha ongelma eli se raha, joka on laitteen sisällä. Laite murretaan auki muutaman kolikon tähden ja tehdään joka kerta satojen eurojen vähinko. Tämän takia näistä on luovuttu. Matkapuhelinsovellus on järkevin. Tosin sekin maksaa sen tonnin asennettuna. Huoltokulu ovat pienet ja hallinnointi lähinnä kirjanpitoa. Ongelmana on se, että se mummo joka koneita eniten käyttää ei omista matkapuhelinta. Talopesulat ja kuivaushuoneet ovat talolle samalainen rahareikä kuin kylmäkellarit. Kaikkia kuluja ei saada peitettyä käyttömaksuilla ja jos saataisiin, niin käyttö hinnat olisivat niin suuret, ettei niitä kukaan käyttäisi. Talossa pitää käydä arvokeskustelu. Halutaanko pasulat säilyttää ja kerätä todelliset kustannukset käyttömaksuina vai poistaa pesulat käytöstä taikka lisätä osa tai kaikki kulut suoraan vastikkeisiin.”

”Rahastimella toteutettu rahastus on kallis: - Laite on sangen kallis

- Noita murretaan auki kolikoiden toivossa => korjauskulut huomattavat. Joissain paikoissa rahastuksesta on luovuttu kokonaan tämän takia, koska korjaaminen maksaa enemmän kuin pesuista ikinä saadaan rahaa. - Jonkun pitää tyhjentää laite ja tilittää rahat säännöllisesti => ei ole ilmaista tämäkään Pesumäärien (tai hintojen) pitää olla sangen suuria, jotta tuollainen rahastuskone kuolettaa itsensä investointina.”

”Kolikkoajastimia on mutta ne on aika riesoja. Niitä pitää jonkun tyhjentää ja huoltaa, € muutoksen aikaan oli asetusmuutokset tai koko laitteen vaihto. Sen lisäksi nuo on suosittuja ryöväyksen kohteita. Vähällä käytöllä pesutupa- ja kuivaushuonemaksujen periminen laskuilla on kalliimpaa, kuin niistä saatava hyöty. Jokin vuotuinen käyttöoikeusmaksu vastikkeessa voisi olla toimivampi ja kohtuu kokoisissa taloyhtiössä voisi valvonta toimia

sisäisesti (kunhan on lista mistä näkee kuka on oikeutettu tilojen käyttöön/varaukseen), vuokratalossa ei tällainen toimi.”

4.2.2 Sosiaaliset esteet

Sosiaaliset esteet havaitaan olevan suurin käyttöä estävä tekijä. Vaikka taloudelliset esteet saadaan helposti muutettua muuttamalla tai luomalla pelisääntöjä omalle yhtiölle sopivaksi, on sosiaaliset esteet vaikeammin korjattavissa. Taloyhtiön kulttuuri, joka määryytyy sen yksilöistä eli asukkaista, on jokainen ainutlaatuinen. Tästä syystä on vaikea määrittellä universaalia lääkettä sosiaalisten esteiden madaltamiseen, koska emme tiedä tarkempia taustoja. Lisäksi osa asukkaista saattaa kokea asioita toisia asukkaita voimakkaammin, joka aiheuttaa erimielisyyksiä naapurisopuun. Myös kulttuuriset taustat vaikuttavat siihen, miten ihmiset ovat tottuneet pyykkihuoltoaan hoitamaan. Esimerkiksi siisteys on hyvinkin suhteellinen käsite ja jokainen määrittelee itse, mikä on siistiä ja mikä ei. Toiset ovat taas herkempiä äänille kuin toiset.

”Mihin se pitää ottaa yhteyttä jos isännöitsijä ei piittaa talon yhteisen pesukoneen ja kuivurin metelistä? Asukkaat ei ole tasa-arvoisessa asemassa. Eihän se meteli kuulu toki 3 kerrokseen vaan niille jotka asuu pyykkituvan yllä.”

”meillä edes asukkaat ei tottele sääntöjä ja kai löytyy koneita ja laitteita mitkä ei melua päästä? haluatko sinä olla korvatulpat päässä päivälläkin?”

Yhteisten pesutilojen käytön havaitaan aiheuttavan myös tietynlaista luokkajakoa. Osa keskusteluissa esille nousseissa kommentteissa luokitellaan se osa asukkaista, jotka käyttävät taloyhtiönpesutiloja, niin sanotusti alempaan yhteiskuntaluokkaan. Tästä syystä yhteiskäyttöpesuloihin kohdistuvia asenteita ja ideologiaa tulee muuttaa ja saada ihmisiä oivaltamaan, että itseasiassa se osa asukkaista toimii hyvinkin vastuullisesti ja että sen käyttäminen ei määrittele ihmisen sosiaalista asemaa.

”Kerrostalossa asuvat sijoittajien vuokralaiset, yleensä Kelan korvauksilla elävät, saavat sappeni kiehumaan. Käyttävät talon pesukonetta, eivät maksa, varastavat vessapaperit saunan vessasta, samoin pesuaineet ennen lukkoja, hakevat ekotorilta mööpelit ja poislähtiessään kantavat jätekatokseen pari kuukautta asuttuaan. Meno on kuin villissä lännessä ja huomauttamisen jälkeen tekevät ilkivaltaa”

”Persaukiset juopot käyttää taloyhtiön koneita.”

”Ongelmat saa ratkaistua sillä että jokainen huolehtii omasta pyykkivuorostaan eikä puutu muiden vuoroihin. Jos ovet on aina auki niin vittuako marista miten sinne pääsee, poliiseille ei tämmönen kuulu. Miksi ette pese pyykkiä kotona niinkuin muutkin sivistyneet ihmiset.”

Pyykinpesu on monille hyvin henkilökohtainen asia eikä sitä haluta jakaa muiden kanssa. Keskusteluista nousee myös esille se, että ihmiset ovat valmiita järjestelemään asioita välttääkseen mahdollisimman paljon joutumasta vuorovaikutukseen naapurustonsa kanssa.

”Onneksi uuteen asuntoon mahtui oma kone. Ei enää koskaan. Olkoot ne yhteisöllisiä ketkä haluavat, minä en jaksa. Paras naapuri ei näy, kuulu eikä haise.”

”Muistan lapsuudestani pyykkituvan. En mene sellaiseen ikinä. Omat koneet oma lupa”

”Jos osakas/asukas maksaa saneerauksesta monta kymmentä tonnia, mielestäni hänen pitäisi saada sillä rahalla myös ihmisen arkeen soveltuvat ratkaisut ilman omaa tietämystä sähkö- tai vesitöistä. Meillä oli ennen remppaa pyykinpesukone keittiössä, joka ei ole suuren suuri sekään. Tämä kuitenkin kiellettiin mahdollisten vesivahinkojen takia. Pienen kylppäriimme tuli siis pesukone. Siinä oli sovittamista, mutta kaikki kuitenkin toimii. Onneksi, koska meille talopesula ei ole vaihtoehto.”

Yhteiset tilat vaativat yhteisiä sääntöjä ja ohjeita myös siivouksen suhteen. Monet kokevat kerätyn aineiston perusteella yhteiskäytössä olevien pesukoneiden olevan esimerkiksi hyvin epähygieenisiä edellisen pyykinpesijän jälkeen. Toisena suurena ongelmana nähdään kerääntyvä pöly. Etenkin kuivausrummut ja kaapit tuottavat runsaasti pölyä ja siitä aiheutuvasta pölyhaitasta kärsii moni.

”Joo, en saanut minäkään itselle pesukonetta vaan joudun käydä tuolla yhteisellä koneella pesemässä pyykkini :(Eihän siinä sinänsä ole mitään mutta kun täällä talossa on paljon vanhuksia ja heidän kurahousut pestään myös siellä ja jotkut käyttävät alhaista lämpötilaa 40 asteista ja se kun ei tapa niitä paskabakteereja, HYI!! Siis tää on todellinen ongelma tässä talossa kun vanhuksilla vaippoja ja tosiaan kaikilla vetelät housuissa kun koneeseen laitetaan :(Mua alko oikeesti nyt oksettaa kun mietinkin niitä helvetin alusvaatteita roikkumassa tuolla meidän kuivaushuoneessa YÖK YÖK!!”

”Joo ,yksi mummo kehui pesevänsä talon yhteisellä pesukoneella koiransa ja kissansa makuualuset .En kyllä muutenkaan yhteiskoneella mitään pesisi,sinnehän voivat työntää mitä tahansa pyörimään.”

”Meidän talossa siivoaa kerran viikossa. Kuuluu sopimukseen. On tarkastettu siivous siivoajan jälkeen ja on ollut pölytön. Silti kohta pölyä. Esteri-kuivaimen tapa. Jokainen käyttäjä joutuu siivoamaan sotkunsaa. Monikaan ei sitä tee. Pesukone käytössä lähes jatkuvasti. Käyttökirjassa silti vain muutama nimi. Epärehellisiä ihmisiä tässä talossa.”

Sosiaalisten esteiden viimeisenä motivaationa nousee esille naapurit. Tämä motivaatiokeijä on yksi eniten tunteita nostattavista aiheista taloyhtiöpesuloihin kohdistu-
neessa verkkokeskustelussa ja esimerkkejä löytyy runsaasti. Naapurit määritellään keskusteluilla enemmänkin termillä kyttääjät. Eli kun naapurit puuttuvat toistensa tekemisiin, naapurista tulee kyttääjä. Koska selkeitä sääntöjä ja kommunikointikanavia ei ole, epäviralliset viestintäkanavat ja tavat aiheuttavat taloyhtiöissä asukkaiden välisiä myrskyjä.

”Ei sitten ollut tulla pokkaa sanomaan suoraan aina kun me pesemme siellä pyykkiä kirjottelit asiattomia ajanvaraus vihkoon pesutupatoimikunnan nimissä (jota ei ole olemassa)miten siellä pestään pyykkiä ja muitakin kommentteja olet todella naurettava kun luulet että muutama sisäpiirin henkilö pyörittää sitä pesutupaa kyllä se on niin että se on tarkoitettu kaikille et sinä siellä määrää.Ei kaiilla ole varaa ostaa omaa konetta jos sinua harmittaa se kun siellä muitakin käy niin osta itse oma kone.Olet todella naurettava kun pesutupatoimikunnan nimissä kirjoittelet en reagoi mitenkään vaikka asukastoimikunta ajavarauksia vihkoon jotain kirjoittasikin sinulle haluaisin sanoa että lue talon järjestys-säännöt mitä siellä sanotaan pesutuvasta eli seli seli sinulle.”

”Käytän yhden puolentoista tunnin (maksimi kolme tuntia kerrallaan) vuoron viikossa. Jätän paikat siisteiksi jälkeeni ja koneiden luukut auki kuivumista varten jne. Silti tuntuu kyyliä haittaavan: varaus on välillä vaihtunut kuvitteelliselle asunnolle, jokin vaate katoaa kuivumasta ja ilmaantuu viikon päästä ym. Varaukskirjaan ilmaantuu kommentteja, mutta kommentoija ei koskaan ilmaannu kertomaan huoliaan. Sellaista se sitten on kyttävien nahjusten taloyhtiössä.”

”Meidän talossa ei jätetä viestiä varauslistaan, vaan tullaan suoraan ovelle huutamaan.”

”Pitäisi Suomeenkin saada erilliset pesulat, missä jokainen voisi pestä pyykkinsä tarvittaessa. Kerrostalokyttäjätkin saisivat sitten rauhan. Ja tietysti pyykkinsä voisi pesettää pesulassa, jos varaa olisi.”

4.2.3 Käytännöllisyyden esteet

Kolmantena esteenä havaitaan käytännöllisyyteen liittyvät esteet eli minkälaisia käytännön esteitä yhteisen pesutuvan käytölle koetaan. Taloyhtiöstä riippuen pesutilat saataan suunnitella epäkäytännöllisiksi sijainniltaan, kooltaan tai valitsemalla sinne epäsoyvät laitteet. Myös vuorojenvaraus saattaa olla hyvin epäkäytännöllinen. Vuorojenvarauksen suhteen ei ole olemassa yhteisiä toimintamalleja taloyhtiöiden välillä, vaan jokainen taloyhtiö toimii sen osalta omalla tyylillään ja tavalla. Tämä aiheuttaa merkittävästi ongelmia yhteispesulan käyttöön, kun selkeitä pelisääntöjä ja tapoja ei ole sovittu. Pesurytmi yhdessä ajanvarauksen kanssa aiheuttaa monille asukkaalle harmaita hiuksia, kun omalla vuorolla koneet ovat täynnä toisen asukkaan pyykkejä. Myös asukkaiden omat pesuaineet ja huuhteluaineet aiheuttavat hajusteherkille ongelmia.

”Usko tai älä, mutta useimmissa taloissa pesuhuone on rakennettu märkätilaksi, joka kestää kosteutta. Useimmissa taloissa siellä voi jopa käydä huoleti pesulla, kyllä se silloin kestää pyykin kuivauksesta tulevan kosteudenkin. Luksus on kaukana siitä, kun pyykkejä pitää viedä pesuun kodin ulkopuolelle ja olla sen armoilla, miten pesulassa sattuu olemaan vapaata. Useimmissa 1960-luvun ja sen jälkeen rakennetuissa asunnoissa on enemmän kuin tilavat pesuhuoneet, 2000-luvun esteettömyysmääräysten mukaisissa yksioissa ja kaksioissa ne ovat usein isommat kuin olohuoneet tai keittiöt.”

”Omassa taloyhtiössäni pyykinpesu maksaa 2,50 euroa kerralta. Tämä saattaisi olla hyväksyttävää jos käytössä olisi hyvä tai edes iso pesukone, mutta käytössä on yli 20-vuotias pesukone johon mahtuu maksimissaan 5 kiloa pyykkiä kun suositus on 3 kiloa, ei kuivausrumpua ja kuivausrutut roikkuvat noin 30 cm katosta, eli, minun sekä muidenkin naaman tasolla. En saa mahdutettua pyykinpesukonetta omaan asuntooni joten joudun käyttämään taloyhtiön pesutupaa. En aio maksaa moisesta lystistä mitään joten minut voi laskea rauhassa salapyykkääjäksi.”

*"Kuka käyttää pesutupaa? Oma pesukone omassa huoneistossa on hel*etin paljon kätevämpi."*

Taloyhtiöiden pesutuvan ajanvaraus ja omaan pyykkihuoltoon varattu aika on kerätyn aineiston perusteella myös hyvin herkkä aihe. Vaikka itse vuorojen varaus sujuisikin, tulee pyykit myös pystyä noutamaan oman pesuvuoron päätteeksi. Hyvin monessa eri keskustelussa kysyttiin, mitä toisen asukkaan pyykeille saa tai voi tehdä, jos ne ovat edelleen koneessa oman vuoron alkaessa. Ongelmaksi koetaan myös se, mikäli vuoroja voi varata rajattomasti.

"Pesutupamme on lähes yksityiskäytössä erään talomme asukkaan (hallituksessa oleva) toimesta. Joka viikolle varaa 3-4 pyykkivuoroa joko viikonloppuisin tai arkisin myöhimpiin ajankohtiin. Lisäksi ei siivoa koskaan jälkiään."

"Onpa kiva kerätä toisten kalsareita ym. pois sieltä sitten, että saisi omat pyykit kuivumaan! Pikkuasuntoon ei edes mahdu isoja pyykkejä kuivumaan. Perheelliset voisivat kuivatella vauvan kakkapyykit asunnoissaan kyllä välillä. Vuodessa on 365 päivää. Käyttäisin pesutupaa noin 6x/v. Joku käyttää sitä kuin omaansa. Tai on lukutaidoton, tai ei ymmärrä kelloa edes. Varauskirja on olemassa."

"Täällä varauskirja myös kuivaushuoneeseen, koneen pitää sammua 22.00. Unohtuneet kuivatpyykit saa ottaa pois narulta. Joku oli pessy untuvatakin, untuvia oli koneessa ja lattialla. Kerran menin aamulla ensimmäisenä pesemään pyykkini varaamallani vuorolla, kuivaushuone olikin täynnä kuivia pyykkejä. Nainen tuli hakemaan pyykkejään joista olin jo osan ottanu pois nauruilta saadakseni pyykkini kuivumaan. Hän sai kuulla mielipiteeni. Laittoi mulle paperin jossa yritti selittää tapahtunutta ja pyysi anteeksi, mutta edelleenkin hän on väärässä vaikka ei sitä tajua. Meillä pesukoneet ilmaisia, mutta liialliseen käyttöön puututaan."

Toisten asukkaiden käyttämät voimakkaasti hajustetut pyykinpesuaineet aiheuttavat varsinkin yliherkkyydestä kärsivien asukkaiden kesken mahdollottoman yhtälön. Niin kauan, kun jokainen annostelee omat pesuaineet, yleensä ylimitoitetusti itse koneisiin, tämä ongelma ei muutu. Kun taloyhtiöpesuloita suunnitellaan ja päätetään laitetoimittaja, tulisi suunniteltaessa erityisesti kiinnittää huomiota tähän esteeseen. Toisissa yhtiössä on nykyaikaiset teolliset pesukoneet, jossa koneet tekevät itse desinfioinnin tietyin aikavällein, toisissa yhtiössä käytössä on kuluttajille tarkoitettut tavalliset pesukoneet, joissa tällaisia ominaisuuksia ei ole.

”Kauheelta Omolta haisi pyykit, kun pesin yhteisessä talon pesuhuoneessa ja kiukkunen ihminen tuli vaatimaan minun vuoroa itselleen. Onneksi on nyt oma. Varsinkin kun tuo Korona.”

”pesutupa löytyy talosta ja kävin siellä mutta mun pyykit hais niin pahalle pistävä haju että en meinanut millään saada pois se haju heitin lopulta pois lakanat ja pyykeet ja jotain vaatteet pesin kotona etikkan soodan mäntysoopan kaupasta ostetun hajupoistoaineen kanssa ei meinanut millään lähtee se oli viimeinen kerta kun minä käytin pyykituvan”

”Jeps, eikä siinä mitään jos tietää ja muistaa, että vähintään 60 asteessa täytyy pestä. Valitettavan monet kuvittelevat säästävänsä luontoa tms kun pesevät likaiset alusvaatteensa plus muut vaatteet alle 60 asteessa. Liian alhainen lämpötila ei todellakaan tuhoa niitä pöpöjä. Eikä siinä mitään vielä jos pesee yhteisessä pesutuvassa niitä vaatteita, mutta kun ainakin minulla on sellainen tuuri, että aina ne vaatteet tупpaavat katoamaan sieltä, eli joku niitä aina varastelee. Senpä takia ei todellakaan uskalla pestä niitä pyykejä missään yleisessä pesutuvassa. Siihen vielä lisänä nuo hajusteet, liian alhaiset lämpötilat sekä lemmikkien pyykit. Itse olen allerginen eläimille (hirse) ja vaatepölylle (liian alhaiset lämpötilat eivät pölypunkkeja tapa) sekä saan voimakkaan allergiareaktion (nenä täysin tukossa ja silmät vuotaa ja punoittaa) liian alhaisissa lämpötiloissa pestystä

pyykistä (bakteerit pääsevät kasvamaan, vaikka ei olisi mitään kakkapyykkejä seassa, ihan vaan vaikka paitoja tms)."

"Oma kone on ihan kiva näin atoopikkona/allergikkona.. Ei tarte muiden hajustetuista pesuaineista välittää.."

4.2.4 Kestävän kehityksen esteet

Viimeisenä esteenä todetaan kestävän kehityksen ulottuvuuden esteet. Kestävän kehityksen esteiden motivaatioilla tarkoitetaan niitä esteitä, jotka vaikuttavat vastuullisiin valintoihin kuten tavaroiden, tässä tutkimuksessa pesukoneen omistamiseen tarpeeseen, vaikka käytössä olisi yhteinen isompi ja tehokkaampi pyykinpesulaite. Jotta taloyhtiöpesuloiden käyttöasetetta saadaan tulevaisuudessa nostettua, tulee ensiksi pyrkiä vaikuttamaan ja muuttamaan siihen kohdistuvia negatiivisia asenteita ja kritiikkiä.

"Eiköhän se olisi jo korkea aika luopua pesutuvasta, hankkia asukkaiden pesukoneet. Pesutuvasta saisi vaikka halkovaraston."

"Meille meinasi kylpyhuoneremontissa jäädä pesukoneen tila pois, kun vanhat ukot olivat päättäneet, ettei omia pesukoneita tarvita, kun talossa on pesutupa. Onneksi huomattiin moka ajoissa. Eräässä tuttavani talossa tehtiin todellakin remontti, jossa ammeen pitäneille ja pelkän suihkun valinneille tehtiin erilaiset kylppärit, pesukoneella on kummassakin tila, mutta eri puolella kylppäriä."

"Sellaisella henkilöllä ei ole kaikki muumit laaksossa, jonka mielestä on kivaa viedä pyykkejä kotoaan muualle pestäväksi. Lisäksi yhteispesuloissa tuppaa olemaan se ongelma, että joku onneton pesee siellä aina jotakin mitä siellä ei kuulu pestä, kuten mattoja. Oma pesukone on tätä päivää ja vastuullisesti toimiva hallitus seuraa tilojen käyttöastetta ja tarpeellisuutta, kun se päättää esim. pesulan laitteiden korvaamisista ja korjauksista."

Talopesulan koneet ovat hieman erihintaisia kuin tavalliset kotikäyttöön tehdyt, niissä on eroa kertaluokan verran.”

Oma pesukone halutaan hankkia, vaikka tilaa ei oikeastaan sille välttämättä olisikaan. Oma pesukone halutaan, vaikka riski mahdollisesta vesivahingosta on tiedossa ja myös koneen rajallinen käyttöikä. Tämän esteen osalta nousee esille aiemmin esitelty vastuullisen kuluttamisen johdonmukaisuuden epäjohdonmukaisuus. Muita vastuullisia valintoja ollaan valmiita tekemään matalalla kynnyksellä, mutta kun kyseessä on henkilökohtaiseen hygieniaan liittyvä tuote tai palvelu, vastuullisuuden näkökulma unohtuu tai oikeastaan lakkaa olemasta.

”Ostin oman pesukoneen, vaikka meillä nyt pesutuvassa ihmeempiä ongelmia ole ollutkaan mutta on se niin mukava pestä omalla koneella, voi pestä silloin kun haluaa..”

”Miten ihmiset käyttävät kodinkoneitaan? Meidän pyykkikone täyttää ensi vuonna 30 vuotta. Pari kertaa on matkalla huoltomies käynyt katsomassa ja pienesti remppaamassa.”

”Sama juttu meillä. Pyykkikone kohta 30v kanssa, ja huoltomies käynyt 2 kertaa. Edellisellä kertaa ei olisi tarvinnut käydä jos olisin itse vaan uskaltanut avata sen koneen ja korjata letkun, mutta samapa tuo. Tulipahan kerralla kuntoon eikä itse tarvinnut metsästellä varaosia.”

4.3 Liiketoiminnalliset kehitysehdotukset

Tutkimuksen kolmantena tavoitteena oli luoda liiketoiminnallisia kehitysehdotuksia taloyhtiöille sekä isännöitsijöille, jotta taloyhtiöpesuloiden käyttöastetta voidaan tulevaisuudessa kasvattaa nykyisestä. Tämä vaatii uudenlaista ajattelutapaa ja koko prosessin suunnittelua asukaslähtöisemmäksi. Taloyhtiöpesula käsitteenä on varsin vanha ja tekstiilejä on pesty niin kauan kuin niitä on ollut olemassa, tavalla tai toisella. Kuitenkin esimerkiksi taloyhtiöpesuloihin tai ylipäänsä pyykinpesuun ei ole juurikaan kiinnitetty huomiota sen arkisuudesta huolimatta. Varsinkaan kestävän kehityksen näkökulman tuominen aiheen ympärille on varsin uudellinen ajattelutapa ja vain harva on edes tullut ajatelleeksi asiaa tästä näkökulmasta. Tutkimuksesta nousi kuitenkin esille neljä selkeää kehityskohdetta, joiden avulla taloyhtiöpesulan käyttävien asukkaiden asiakaskokemusta saadaan parannettua ja näin ollen myös toivottavasti pidemmällä aikavälillä vaikutettua asenteisiin, jotka kohdistuvat yhteiskäyttöön tarkoitettuja taloyhtiöpesuloita.

Ensimmäisenä kehitysehdotuksena on taloyhtiöpesulan käytöstä aiheutuvien kustannusten selkeyttäminen ja oikeudenmukainen jyvitys asukkaiden kesken. Tulosten perusteella on selvää, ettei erillistä rahastusautomaattia kannata taloyhtiöihin hankkia. Mitä vähemmän on asioita, johon voidaan kohdistaa ilkivaltaa tai varkauksia, sen parempi. Kertaveloitus ei kuitenkaan saa olla kallis, koska muutoin asukkaat hankkivat oman koneen. Veloitus voi vaihdella esimerkiksi kellonajan mukaan. Suosituimmat pesuvuorot ovat hieman arvokkaampia kuin sen ulkopuolella olevat ajat. Lisääntyvä etätö lisää myös aikaa kotitöille. Lisäksi asukkaalle olisi hyvä antaa mahdollisuus hankkia erityyppisiin tarkoituksiin soveltuvia niin sanottuja sarjakortteja. Mitä enemmän käyttää taloyhtiön pesukonetta, sen halvempi yksittäinen pesukerta on. Pesulaitteet olisi hyvä hankkia leasing-laitteena, jolloin huolto ja ylläpito sisältyy laitteiston vuokraan. Isännöitsijän tai laitetoimittajan tulisi suunnitella käyttöön soveltuva applikaatio, jolla pesukoneet toimivat ja jolla ajanvaraus tehdään. Mikä tahansa tapa käyttömaksuihin valitaan, tulee yhdenvertaisuusperiaatteen täyttyä tämänkin osalta. Pesutilat on tarkoitettu kaikille.

Toisena kehityksenä onkin taloyhtiöpesulaan integroidun järjestelmän kehittäminen. Muutamia applikaatiota on olemassa eri valmistajilla, mutta kokonaisvaltaista asukkaille suunnattua applikaatiota ei vielä ole tiedossa. Applikaation tulee helpottaa laskutusprosessista aiheutuvaa lisätyötä hallitukselle tai isännöitsijälle. Lisäksi ajanvaraus tulee perustua sähköiseen varausjärjestelmään, jolloin tiedetään tarvittaessa kenen pyykit ovat edelleen koneessa tai jos pesutiloissa on tehty ilkivaltaa tai pesty sinne kuulumattomia asioita. Kun yhteiskäytössä oleva pesukone tai kuivauslaite on suorittanut pesu- tai kuivausohjelman, siitä tulee ilmoitus applikaatioon, jotta tiedetään mennä hakemaan omat pyykit pois seuraavien tieltä. Applikaatio näyttää myös jäljellä olevan pesu- kuivausajan. Jos ei omalla pesuvuorolla pääse pesemään pyykkiä, voidaan tämä vapautuva aika luovuttaa seuraavalla jonossa olevalle. Applikaatioon voidaan myös laittaa tiedotteita, jolloin viestintä asukkaille on johdonmukaisempaa ja yhtenäistä. Näin vältetään mahdolliset ikävät laput ilmoitustauluilla. Pesulaitteet saadaan ohjelmoitua niin, että vain vuoronvaraaja saa koneet päälle, jolloin toisten pesuvuoroilla peseminen loppuu.

Kolmantena liiketoiminnallisena kehitysehdotuksena on laitteistosta ja pesutiloista huolehtiminen. Hajusteista aiheutuva ongelma on jo nykyään mahdollista poistaa niin, ettei taloyhtiöpesulassa voi käyttää omia pesuaineita, vaan koneet annostelevat allergikoille sopivat pesuaineet automaattisesti. Pesuaineet sisältyvät käyttömaksuun ja pitävät koneet puhtaampana. Koska ammattikäyttöön tarkoitettuihin laitteisiin saadaan myös kytettyä kuumavesi, voidaan koneet puhdistaa halutessaan automaattisesti, vaikka jokaisen pesukerran välissä. Uudet laitteet ovat myös hiljaisempia, joten melusta aiheutuvaa haittaa saadaan myös pienennettyä. Vanhat pesutilat kannattaa käydä läpi ja lisätä eristeitä tarvittaessa.

Neljäntenä liiketoiminnallisena kehitysehdotuksena on taloyhtiöpesulan käytön kannustamiseen liittyvän keskustelun lisääminen. Vaikka kyseessä on hyvin arkinen asia, ei julkista keskustelua aiheesta juuri käydä. Tutkimuksessa analysoiduista verkkokeskusteluista kävi ilmi, ettei asioista puhuta kuin ehkä anonyymisti keskustelupalstoilla, vaikka aihe koskettaa monia. Tästä syystä alueellisten isännöitsijäliittojen tulisi panostaa

taloyhtiöpesuloihin liitettyjä hyötyjä ja vastuullisuusnäkökulmia ja kannustaa yksittäisiä isännöintitoimistoja sekä taloyhtiöitä viestimään asiasta. Aukkaat eivät osaa ajatella ppykinpesun olevan osa vastuullista toimintaa, koska asiasta ei puhuta.

Jokaiselle taloyhtiölle tuskin löytyy kaikille sopivaa ratkaisua, mutta pienellä räätälöinnillä ongelmakohtia saadaan todennäköisesti poistettua. Taloyhtiönpesulan käyttö tulisi olla mahdollisimman helppoa ja sen käyttämiseen liittyvien sääntöjen helposti ymmärrettäviä. Ihmiset käyttäisivät enemmän taloyhtiöpesuloita, jos osaisimme tuupata heitä oikeaan suuntaan ja auttaa heitä ymmärtämään sen tuomat hyödyt. Pilotoinnin merkitystä ei tule väheksyä tämänkään asian kohdalla. Eri vaihtoehtojen testausta erityyppisissä taloyhtiössä ja sieltä saatujen palautteiden perusteella, pystytään kehittämään entistä parempia sovelluksia ja teknisiä ratkaisuja taloyhtiöpesuloiden käyttäjille.

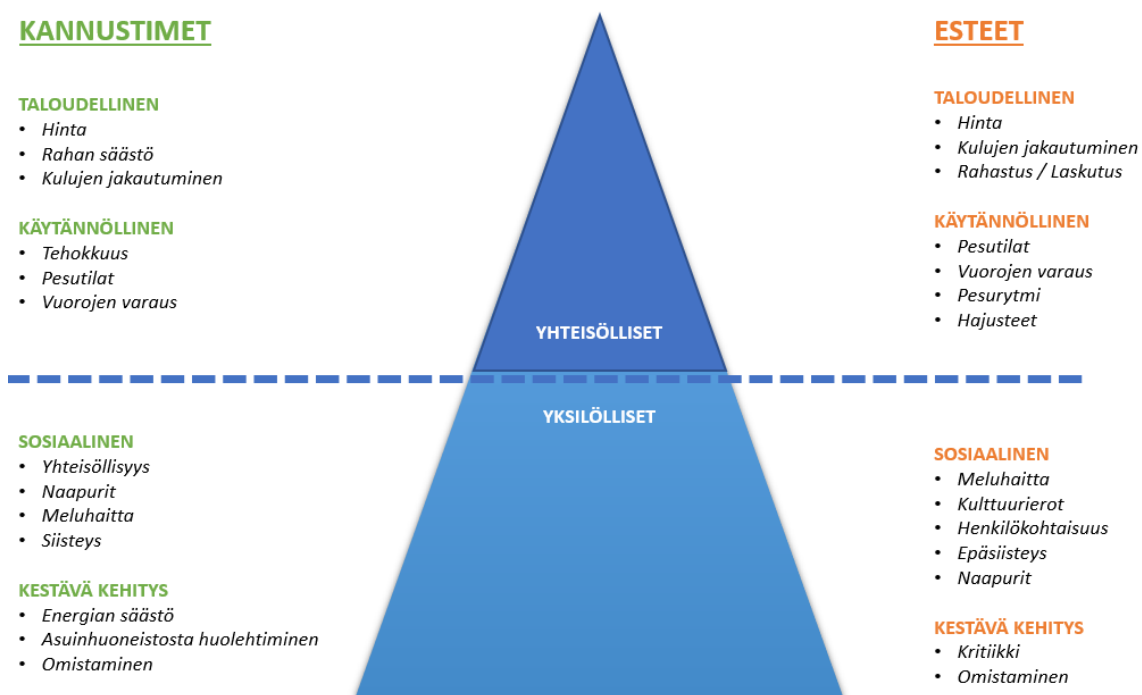
5 Pohdinta

Taloyhtiöpesuloihin liittyvä keskustelu herättää tunteita ja se kävi ilmi keskusteluita lukiessa. Kiinnostavaa oli, ettei taloyhtiöpesuloihin kohdistuva keskustelu ottanut juuri mitenkään huomioon kestävän kehityksen näkökulmia. Tämä saattaa johtua aiheen henkilökohtaisuudesta tai siitä, ettei sitä nähdä kestävään kehitykseen vaikuttavana tekijänä. Suurin osa keskusteluista oli kritiikkiä kohdistuen taloyhtiöpesuloiden käyttöön liittyen ja esteitä vaikutti olevan huomattavasti helpompi tuoda julki, kuin vastaavasti käyttöön liittyviä kannusteita. Aineisto etsiessä törmäsin keskusteluun aiheen vierestä, mutta se sai minut ymmärtämään, kuinka eriarvoisessa asemassa me täällä Suomessa elämme. Pyykinpesu on perustarve ja tuntuu, että senkin toteutuminen ei ole kaikille itsestään selvää. Lisäksi keskustelut sisälsivät todella rajua vihapuhetta ja jopa rasismia. Monessa keskustelussa havaittiin juuri näiden kulttuurillisten erojen olevan suurimpia esteitä yhteiskäytölle ja ihmiset pesevät mieluummin omat pyykit omissa koneissa, kuin edes vahingossa kohdattaisiin muualta tulleita naapureita ja jaettaisiin yhteiset tilat. Seuraavaksi käydään tarkemmin läpi, miten hyvin kerätty aineisto vastasi tutkimukselle asetettuihin tavoitteisiin.

5.1 Vastaukset tutkimuksen tavoitteisiin

Tutkimukselle asetettiin kolme tavoitetta, joihin kaikkiin vastattiin. Tutkimuksen ensimmäisenä tavoitteena oli muodostaa teorettinen viitekehys jakamistalouden ja vastuullisen kuluttamisen käsitteistä. Tutkimuksen ensimmäiseen tavoitteeseen vastattiin luvussa kaksi. Luvussa käytiin läpi ensin jakamistalouden eri muodot, jolloin lukijan on helpompi ymmärtää, mikä on taloyhtiöpesulan rooli jakamistaloudessa ja mitä eri muotoja jakamistaloudessa on. Lisäksi luvussa kerrotaan jakamistalouden motivaatioista kuluttajan näkökulmasta sekä kerrottiin, mitä vastuullisuuden johdonmukaisuuden epäjohdonmukaisuus tarkoittaa tässä kontekstissa. Uutena ja varsin ajankohtaisena ehdotuksena käytiin läpi myös tuupaus-teorian mahdollisuuksista vaikuttaa ihmisten vastuullisempaan

käyttäytymiseen. Luvun lopussa käytiin myös energiankulutuksen ympäristövaikutuksista, jonka avulla luodaan tietoisuutta kuluttamisen vähentämisen tärkeydelle. Tutkimuksen toisena tavoitteena oli tunnistaa yhteispesulan käyttöön liittyviä esteitä ja kannustimia.

Kuvio 9. Tutkimuksen tulokset

Tutkimuksessa käytettiin pohjana luvussa kaksi esiteltyä Harmaala ym. 2017 Kuluttajien motiivit jakamistaloudessa-kuviota. Näistä neljästä osa-alueesta luotiin kerätyn aineiston perusteella sekä esteet että kannustimet. Jokaisen esteen ja kannustimen alla niin ikään luotiin vielä kuhunkin ulottuvuuteen sopivat motivaatiotekijät, jotta lukijan on helpompi ymmärtää, mihin lainatulla keskustelulla tutkimuksessa viitataan. Kannustimiin liittyviä ulottuvuuksia oli yhteensä neljä ja näiden motivaatiotekijöitä yhteensä kolmetoista. Esteisiin liittyviä ulottuvuuksia oli niin ikään neljä ja esteisiin liitettyjä motivaatiotekijöitä kerätyn aineiston perusteella nousi yhteensä neljätoista.

Tutkimuksen kolmantena tavoitteena oli tuottaa liiketoiminnallisia ehdotuksia, millä keinoin yhteiskäyttöpesulaan liittyviin ennakkoluuloihin voidaan vaikuttaa ja luoda edellä mainittujen tulosten perusteella taloyhtiöiden hallituksille sekä isännöitsijöille ehdotus taloyhtiöiden yhteispesuloiden toteutuksesta niin, että se ottaa huomioon tutkimuksessa esille tulleet asenteet ja ennakkoluulot käytön esteenä. Myös kolmanteen tavoitteeseen vastattiin luvun neljä lopussa. Liiketoiminnallisia ehdotuksia syntyi lopulta neljä eri liiketoiminnan osa-alueisiin.

5.2 Taloyhtiöpesuloiden tulevaisuus

Seuraavaksi voidaan pohtia taloyhtiöpesuloiden tulevaisuutta. Taloyhtiöyhtiöpesuloiden tulevaisuus ei todennäköisesti vielä tällä hetkellä kiinnosta juurikaan ketään. On kuitenkin selvää, että tulevaisuuden päästövähennyksillä tulee olemaan vaikutusta myös jokaisen henkilökohtaiseen elämään ja sitä kautta myös asumiseen. Tämän tutkielman aikana on vasta hetki sitten havahduttu, että ilmastonlämpeneminen on asia, joka pysäyttämiseen tarvitaan jokaista. Euroopan unionin päästövähennys suunnitelmat ovat ottaneet suuria askelia ja tavoitteet lähivuosien hiilineutraalisuudelle on sovittu. Tämä aiheuttaa yrityksille mittavia investointeja päästöttömään tuotantoon siirtyessä. Mutta tässä projektissa tarvitaan myös muitakin kuin pelkkiä yrityksiä.

Tällä hetkellä kuluttajia ohjataan eli tuupataan vastuullisempiin valintoihin esimerkiksi sähköauton verokevennyksin taikka rahallisin tuin, jota voi saada esimerkiksi vaihtaessaan omakotitalon öljylämmityksen esimerkiksi maalämpöön. Kuluttajien vihreitä valintoja ohjaavat toimet ovat vielä alkutekijöissään. Henkilökohtainen hiilijalanjälki on todennäköisesti tulevaisuudessa rajoitettu ja jokaisella on vuodessa tietty kiintiö, jota voimme käyttää. Tämä aiheuttaa matkustuksen vääjäämätöntä vähenemistä ja valintoja kuluttamisen suhteen. Myös asuntojen lämmitettävät neliöt ja niissä käytettävien sähkölaitteiden kulutus tulee todennäköisesti myös vaikuttamaan jokaisen päästökiintiöihin. Kiinteistöjen käyttämä energia vaikuttaa tulevaisuudessa kiinteistöveroon ja on ilman

muuta järkevää rakentaa energiatehokkaita taloja niiden sisällä olevia asuin neliöitä. Yhdessä taloyhtiössä on tulevaisuudessa yhteiset pesutilat eikä omaa pesukonetta omaan huoneistoonsa saa edes asentaa. Individualismi muuttuu yhteisöllisemmäksi, kun maailman kriisit ravistelevat sosiaalisia kanssakäymisiä, kuten esimerkiksi Covid-19 pandemia.

5.3 Jatkotutkimusehdotukset

Taloyhtiöpesuloiden käyttöä ei juurikaan ole tutkittu aiemmin ja tästä syystä jatkotutkimuksille on hyvät edellytykset. Jatkotutkimuksia voidaan tehdä niin käyttäytymistieteen liittyen, kuin rakennusteknillisen toteutuksen ja tietojärjestelmäsuunnittelun osalta.

Ihmisten käyttäytyminen tulisi ymmärtää paremmin, jotta oikeanlaisia ohjauksia vastuullisempaan käyttäytymiseen voidaan suunnitella ja toteuttaa. Olisi tärkeää esimerkiksi tutkia, onko asumisen kustannuksia mahdollista kompensoida ns. ”päästövähennyksin” kuten esim. autoilua? Mikä olisi oikea palkkana tekemään kestäviä valintoja jos ”palkinto” on puhdas omatunto, joka usein kaatuu omaan mahdottomuuteensa?

Toisena jatkotutkimusehdotuksena olisi itse rakentamiseen liittyvä tutkimus. Minkälaisia energiansäästöjä saadaan aikaiseksi, jos taloyhtiön yhteispesulat suunnitellaan toimivaksi ja huoneistosta poistetaan mahdollisuus liittää pesukone omaan kylpyhuoneeseen? Minkälaisia ympäristöllisiä vaikutuksia on sillä, että jokaisessa kerrostalossa olisi vain pesukoneet yhteisissä tiloissa? Mitkä ovat vuosittaiset säästöt esimerkiksi vesivahinkojen osalta ja rakenteiden parempi säilyminen, kun niitä ei kuormiteta pyykinpesusta aiheutuneella kosteudella? Miten ikäihmiset tulisi huomioida yhteiskäyttöpesuloita suunniteltaessa ja niin edelleen?

Kolmantena jatkotutkimusehdotuksena nousi taloyhtiöille suunnitellun järjestelmän kehittäminen. Taloyhtiöiden suurimpia ongelmia pesutuvan käyttöön liittyen ovat kommunikation puute sekä puutteet yhteiskäyttöpesulan ajanvarauksessa. Taloyhtiöpesulan ajanvaraus olisi yksi toiminnallisuus tässä järjestelmässä, mutta jotta vuorovaikutusta

voidaan tulevaisuudessa lisätä, tarvitaan yhteinen, kuitenkin tietosuojaturvallinen alusta yhteiselle kommunikoinnille ja asumiseen liittyvien asioiden hoitamiseen.

Lähteet

- Autio, M. & Heinonen, V. (2004). *To consume or not to consume? Young people's environmentalism in the affluent Finnish society*. *Young*. *Nordic Journal of Youth Research*. 12(2), 137–153.
- Bauwens, M. (2016). *Ten new practices of the great transition*. [video]. Vimeo. Noudettu 2021-01-22 osoitteesta <https://vimeo.com/191648888>
- Bertoldi, P. & Atanasiu, B. (2009). *European Commission EUR 24005 EN –Electricity Consumption and Efficiency Trends in European Union - Status Report 2009* Luxembourg: Publications Office of the European Union 2009 ISSN 1018-5593 ISBN 978-92-79-13614-6 Noudettu 2021-01-14 osoitteesta doi: 10.2788/39332
- Botsman, R. (2015). *Defining The Sharing Economy: What Is Collaborative Consumption— And What Isn't?* Noudettu 2020-10-22 osoitteesta <https://www.fastcompany.com/3046119/defining-the-sharing-economy-what-is-collaborative-consumption-and-what-isnt>
- Black, Lain R. & Cherrier, H. (2010). *Anti-consumption as part of living a sustainable lifestyle: Daily practices, contextual motivations and subjective values*. *Journal of Consumer Behaviour*. 9(6), 437–453. doi:10.1002/cb.337
- Carrigan, M., Szmigin, I. & Wright, J. (2004). *Shopping for a better world? An interpretive study of the potential for ethical consumption within the older market*. *Journal of Consumer Marketing* 21(6), 401–417. doi: 10.1108/07363760410558672
- Connolly, J. & Prothero, A. (2008). *Green Consumption: Life-politics, risk and contradictions*. *Journal of Consumer Culture*, 8(1), 117–145. <https://doi.org/10.1177/1469540507086422>
- Corsini, F., Laurenti, R., Meinherz, F., Appio, F., & Mora, L. (2019). *The Advent of Practice Theories in Research on Sustainable Consumption: Past, Current and Future Directions of the Field*. *Sustainability*, 11(2), 341. doi:10.3390/su11020341
- Dahlstrand, U. & Biel, A. (1997). *Pro-Environmental Habits: Propensity Levels in Behavioral Change*. *Journal of Applied Social Psychology*, 27(7): 588-601. doi: 10.1111/j.1559-1816.1997.tb00650.x

- Eskola J. & Suoranta J. (1998). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Osuuskunta Vastapaino. Tampere. ISBN 978-951-768-504-7
- Gilg, A., Barr, S. & Ford, N. (2005). *Green consumption or sustainable lifestyles? Identifying the sustainable consumer*. *Futures* 37(6), 481–504. doi: 10.1016/j.futures.2004.10.016
- Griskevicius, V., Tybur, J. M. & Van den Bergh, B. (2010). *Going Green to Be Seen: Status, Reputation, and Conspicuous Conservation*. *Journal of Personality and Social Psychology*, 98(3): 392- 404. doi: 10.1037/a0017346
- Günther, K., Hasanen, K. & Juhila, K. (2021). *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja: ANALYYSI JA TULKINTA*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. Noudettu 2021-03-12 osoitteesta <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/analyysitavan-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/analyysi-ja-tulkinta/>
- Haanpää, L. (2007). *The Colour Green. A Structural Approach to the EnvironmentConsumption Nexus*. Sarja A-7:2007: Turun kauppakorkeakoulun julkaisuja: Turku.
- Haanpää, L. (2009). *Vastuullinen kuluttajuus ja ympäristömyötäisyys kulutusenteissa*. Teoksessa Lammi Minna, Mari Niva & Johanna Varjonen (toim.): Kulutuksen liiket. Kuluttajatutkimuskeskuksen vuosikirja 2009. Kuluttajatutkimuskeskuksen vuosikirjoja 5. Helsinki: Kuluttajatutkimuskeskus, 66–82.
- Hamari, J., Sjöklint, M., & Ukkonen, A. (2016). *The sharing economy: Why people participate in collaborative consumption*. *Journal of the Association for Information Science and Technology*, 67(9), 2047-2059. doi:10.1002/asi.23552
- Harmaala, M-M. (2016). *Collaborative brands – Digital Value Creation in the Collaborative Economy*. Teoksessa Bratianu, C., Zbucea, A., Pinzaru, F., Leon, R-A ja Vatamanescu, E-M (toim.): Strategica. Opportunities and risks in the contemporary business environment. International Academic Conference, Bucharest, October 20–21, 2016. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201901041065>
- Harmaala, M-M., Toivola, T., Faehle, M., Manninen, P., Mäenpää, P. & Nylund, M (2017). *Jakamistalous*. ISBN 978-952-14-3227-9. Helsinki: Alma Talent oy.

- Harrison, R., Newholm, T., & Shaw, D. (2005). *Introduction*. Teoksessa Harrison Rob, Terry Newholm & Deirdre Shaw (toim.): *The Ethical Consumer*. Sage: London, 1–8. <https://doi.org/10.1002/cb.36>
- Havas Worldwide. (n.d.). (2014). *Prosumer Report, Vol. 18, 2014* Noudettu 2021-01-12 osoitteesta <https://www-warc-com.proxy.uwasa.fi/content/article/eurorscg/the-new-consumer-and-the-sharing-economy/101837>
- Heinonen, S., Kurki, S., Laurén, L-M. & Ruotsalainen, J. (2011). *Elämykselliseen yhteisöllisyyteen*. Elävä esikaupunki -hankkeen tulevaisuuslinikka ”Perspective” 27.10.2011. Noudettu 2021-02-15 osoitteesta <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2019052216524>
- Heiskanen, E. & Pantzar, M. (1997). *Toward sustainable consumption: Two new perspectives*. *Journal of Consumer Policy*, 20, 409–442. doi: 10.1023/A:1006862631698
- Hult, A. & Bradley, K. (2017). *Planning for sharing – Providing infrastructure for citizens to be makers and sharers*. *Planning Theory & Practice*, 18:4, 597–615. doi: 10.1080/14649357.2017.1321776
- Huttunen, R. (2016). *Pienistä puroista suuri virta: Energiatehokkuuden iso kuva*. Noudettu 2021-01-19 osoitteesta <https://tem.fi/-/pienista-puroista-suuri-virta-energiatehokkuuden-iso-kuva>
- Id, V. & Laaksonen, P. (2012). *Tavoitteena ympäristöystävällisemmät rutiinit: Motiiviperustaisen viitekehyksen rakentaminen*. *Kulutustutkimus.Nyt 1/2012*. ISSN 1797-1985 (Verkkolehti).
- International Energy Agency. (2017). *Energy Efficiency 2017*. Noudettu 2020-10-21 osoitteesta <http://www.iea.org/efficiency/>
- Isenhour, C. (2010). *On conflicted Swedish consumers, the effort to stop shopping and neoliberal environmental governance*. *Journal of Consumer Behaviour*, 9: 454-469. doi: 10.1002/cb.336
- Joppart, C. (2019). *EU overshoot day 2019 if EU consumption was the global norm, the earth’s yearly budget would be exhausted on 10 may*. Noudettu 2020-10-21 osoitteesta <http://www.wwf.eu/?uNewsID=346835>

- Lehtinen, L. (2020). *Pesutupien paluu vähentää kosteuden rasitusta asunnoissa*. Noudettu 2020-12-11 osoitteesta <https://rakennusmaailma.fi/pesutupien-paluu-va-hentaa-kosteuden-rasitusta-asunnoissa/>
- Matschoss, K., Kajokoski, T., Laakso, S., Apajalahti, E.-L., Heiskanen, E. & Luomaniemi, V. (2019). *Kuluttaja yksilönä ja osana yhteisöjä: Kokeilemalla kestäviin energiakäytäntöihin – yksin vai yhdessä?* ISSN 1797-1985 [verkkolehti]. VOL 13, NRO 2. KULUTUSTUTKIMUS.NYT 2/2019. Kulutustutkimuksen Seura Ry.
- Micheletti, M., Stolle, D. & Berlin, D. (2012). *Habits of sustainable citizenship: The example of political consumerism*. *The Habits of Consumption* 12, 141–163. Noudettu 2021-2-13 osoitteesta <http://hdl.handle.net/10138/34228>
- Moisander, J. (2007). *Motivational complexity of green consumerism*. *International Journal of Consumer Studies*. ISSN 1470-6431 doi: 10.1111/j.1470-6431.2007.00586.x
- Motiva 2017. [n.d.]. (2017). *Hyvä arki kotona – sinäkin voit helposti säästää energiaa*. Noudettu 2021-05-06 osoitteesta https://www.motiva.fi/koti_ja_asuminen/hyva_arki_kotona
- Mäenpää, P. & Faehnle, M. (2021). *Neljäs sektori: kuinka kaupunkiaktivismi haastaa hallinnon, muuttaa markkinat ja laajentaa demokratiaa*. Osuuskunta Vastapaino 2021 1. painos. EISBN: 9789517688758
- Pakula, C. & Stamminger, R. (2010). *Electricity and water consumption for laundry washing by washing machine worldwide*. *Energy Efficiency* 3, 365–382. <https://doi.org/10.1007/s12053-009-9072-8>
- Rockström, J., Steffen, W., Noone, K., ja muut. (2009). *A safe operating space for humanity*. *Nature* **461**, 472–475 (2009). <https://doi.org/10.1038/461472a>
- Röös, E. & Tjärnemo, H. (2011) *Challenges of carbon labeling of food products: a consumer research perspective*. *British Food Journal*, 113(8): 982–996. doi: 10.1108/00070701111153742
- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. (2006). *KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto*. Tampere. Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Noudettu 2020-12-18 osoitteesta <https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus>

- Sarajärvi A. & Tuomi J. (2002). *Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi*. Kustannusosakeyhtiö Tammi. ISBN 951-26-26-4856-3
- Sarajärvi A. & Tuomi J. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi*. Kustannusosakeyhtiö Tammi. ISBN 978-952-04-0011-8
- Sitra. [n.d.] (2018). *Mitä nämä käsitteet tarkoittavat?* Noudettu 2021-01-20 osoitteesta <https://www.sitra.fi/artikkelit/mita-nama-kasitteet-tarkoittavat/>
- Sunstein. C (2014). *Nudging: A Very Short Guide*, 37 J. Consumer Pol'y 583 (2014). Noudettu 2021-01-20 osoitteesta <https://doi.org/10.1007/s10603-014-9273-1>
- Sunstein, C. & Thaler, R. (2008). *Nudge, Improving Decisions About Health, Wealth, and Happiness*. Noudettu 2021-01-20 osoitteesta <https://www.researchgate.net/file.PostFileLoader.html?id=53abe564cf57d7df1e8b45f4&asset-key=AS%3A273548994646025%401442230571326>. ISBN 978-0-300-12223-7.
- Suomen virallinen tilasto (SVT). [n.d.]. (2019). *Energian hankinta ja ISSN=1799-795X. 2019, Liitekuvio 6. Sähkönkulutus sektoreittain 1970–2019*. Helsinki: Tilastokeskus. Noudettu 2021-02-16 osoitteesta http://www.stat.fi/til/ehk/2019/ehk_2019_2020-12-21_kuv_006_fi.html
- Toivola, T. (2016). Sharing Economy Startups; new wave of networked business models in the changing world. *Journal of International Business Research and Marketing* Volume 3, Issue 4, May 2018, s. 12-19. Noudettu 2021-01-24 osoitteesta doi: 10.18775/jibrm.1849-8558.2015.34.3002
- Työ- ja elinkeinoministeriö 2017b. [n.d.]. (2017). *Valtioneuvoston selonteko kansallisesta energia ja ilmastostrategiasta vuoteen 2030*. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisu. 23.01.2017. Noudettu 2021-02-16 osoitteesta <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-190-6>
- Uusitalo, L. (1997). *Kuluttajan ympäristöä koskevat valinnat*. Liiketaloudellinen aikakauskirja 1/97: 15–31. Helsinki.
- Wilska, T-A. (2011). *Vastuullisuus yksityisen kuluttajan näkökulmasta*. Teoksessa Joutsenvirta Maria, Minna Halme, Mikko Jalas & Jukka Mäkinen (toim.): *Vastuullinen liiketoiminta kansainvälisessä maailmassa*. Gaudeamus, Helsinki, 189–207.